

ÖVERSIKTSPLAN

DEL 2

BESKRIVNING AV BEFOLKNING, NÄRINGSLIV,
BOSTADSBYGGANDE, TRAFIK,
HÄLSOSKYDD, FRITID, NATUR, KULTUR,
TILLÄMPNING AV LAGSTIFTNING M FL
ÄMNESOMRÅDEN.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING

2 ALLMÄNT OM KOMMUNEN

- 2:1 Krokoms kommun
- 2:2 Församlingar, befolkning
- 2:3 Tätorter, befolkning
- 2:4 Befolkningsmålsättning
- 2:5 Kommunens organisation

3 NÄRINGS LIV

- 3:1 Arbetstillfällen, sysselsättning
- 3:2 Jord- och skogsbruk
- 3:3 Rennäring
- 3:4 Jakt-, bär- och svampplockning
- 3:5 Vattenanvändning
- 3:6 Täkter
- 3:7 Industri
- 3:8 Byggnadsverksamhet
- 3:9 Service
- 3:10 Militära verksamheter

4 BOSTÄDER OCH SERVICE

- 4:1 Bostadsbestånd
- 4:2 Mål för bostadsbyggandet
- 4:3 Bostadsbyggnadsbehov
- 4:4 Bostadssociala mål
- 4:5 Utbildning
- 4:6 Barn- och äldreomsorg

5 KOMMUNIKATIONER

- 5:1 Vägar, vägprojekt
- 5:2 Kollektivtrafik
- 5:3 Järnvägar
- 5:4 Flyg
- 5:5 Telekommunikationer

6 HÄLSOSKYDD

- 6:1 Buller
- 6:2 Luft
- 6:3 Vatten och avlopp
- 6:4 Avfall
- 6:5 Markradon
- 6:6 Hälsa och säkerhet

7 FRITID, NATUR, KULTUR

- 7:1 Fritidsområden, sevärdheter och utflyktsmål
- 7:2 Rörligt friluftsliv
- 7:3 Fritidsanläggningar

- 7:4 Fritidsbebyggelse
- 7:5 Nyanserat strandskydd
- 7:6 Kulturhistoriskt värdefulla miljöer
- 7:7 Naturvårdsintressen
- 7:8 Naturresurser
- 7:9 Plan och bygglagen, (hänsyn till kulturmiljön)
- 7:10 Områdesbestämmelser och förordnanden enligt naturvårds- och miljöskyddslagen

8 ENERGI

- 8:1 Energiproduktion
- 8:2 Fjärrvärme

9 PLANERING OCH EKONOMI

- 9:1 Fysisk planering
- 9:2 Tätortsutveckling

10 GENOMFÖRANDE

11 KÄLLHÄNVISNING

12 BILAGA: Utdrag ur planprogram Östersund - Krokoms (juni 1981)

1 INLEDNING

Översiktsplanen ersätter Krokoms kommunöversikt från 1977.

Planen skall dels ge underlag för prövning av bygglov och fastighetsbildning utanför de detaljplanelagda områdena, dels skall planen i stora drag ange hur olika markområden skall användas, vilken hänsyn som skall tas till natur- och kulturvärden, näringslivet, kommunens ekonomi etc.

Planen består av 4 plankartor och 2 textdelar

Karta 1 redovisar Kommunens planer för markanvändning och rekommendationsområden.

Karta 2 -"- Riksintressen för vetenskaplig naturvård, kulturminnesvård och friluftsliv samt vetenskapligt skyddsvärda områden.

Karta 3 -"- Rennäringen med uppehållsland och flyttleder.

Karta 4 -"- Förordnaden enligt NVL. Domänreservat. Fjällnära skogar och nyanserat strandskydd.

Del 1 innehåller en församlingsindelad beskrivning av olika kommundelar, tätorter, byar samt natur- och kulturmiljöer. Denna del bör även kunna användas som en kommunbeskrivning och guide till olika

sevärdheter.

Del 2 innehåller kapitel om befolkning, näringsliv, bostadsbyggande, vägar-trafik, hälsoskydd, fritid-natur-kultur, energi, tillämpning av lagstiftning m fl ämnesområden.

Den andra delen vänder sig i större utsträckning till fackfolk, kommunala förvaltningar och förtroendevalda.

I samband med samrådsremissen bilades till handlingarna 5 st häften, "Sevärt i Krokoms kommun", häftet "Fritid i Krokoms 1990" samt en "Jakt och Fiskeguide". Målsättningen med dessa häften har varit att informera om olika former av sevärdheter och fritidsutbud i Krokoms kommun.

Planförslaget har varit ute för samråd, 28 maj - 31 oktober 1990 och ställes ut efter bearbetning från april 1991.

Vid eventuella ytterligare ändringar efter utställningen, kommer förslaget att antas av kommunfullmäktige.

Ytterligare information kan fås av planförfattaren Gunnar Svensson och stadsarkitektkontoret, Krokoms kommun.

2 ALLMÄNT OM KOMMUNEN

2:1 Krokoms kommun

Krokoms kommun ligger mitt i fjällvärlden just i det "hak" på Sverigekartan där Norge kilats in sig i Jämtland.

Krokoms kommun är en ung kommun i en gammal kulturbygd. I bygderna finns rika minnen av en mycket lång oldlingstradition i form av stenåldersboplatser, gravhögar från järnåldern odlingsrösen och lämningar av fossil åkermark.

Flera områden inom kommunen kan uppvisa några av Sveriges bäst bevarade och fornlämningsrika förhistoriska fångsmiljöer med hållristningar och fångsropsystem. Minnesmärkena ger en rik berättelse om "Stenålder - fångstfolk - Järnålder - bondetid och Medeltid".

Pilgrimsleden som passerade Storsjöbygden och västerut var även en viktig handelsled mellan Sverige och Norges kuster.

Under århundradenas lopp tillhörde bygden tidvis Sverige, tidvis Norge. Efter freden i Brömsebro 1645, kom Jämtland och Härjedalen att tillhöra Sverige.

Krokoms kommun bildades vid årsskiftet 1973/74 genom en sammanslagning av Alsens, Föllinges, Offerdals och Rödöns gamla kommuner.

Krokoms kommun har stor area, hela 6 200 km², vilket innebär att arean är större än t ex Sörmlands, Västmanlands eller Stockholms län.

Antalet innevånare den 1 januari 1991 var 14 365. Under 1970- och 1980-talet har befolkningen i kommunen varit ganska konstant, men utvecklingen inom kommunen har varit ojämn. I kommunens södra delar och främst i Krokoms och Ås samhällen, har befolkningen ökat medan övriga delar av kommunen har minskat.

Huvuddelen av näringsliv, kommunikationer, skolor, affärer och annan service är koncentrerad till den södra delen av kommunen.

I den övriga återfinns glesbygdsområden med mindre tätorter och med lägre samhällsservice, samt natur och vildmark som betyder mycket.

Jord- och skogsbruket är idag viktiga stommar i kommunens näringsliv. Industrin har fått en allt starkare ställning och sysselsätter i stort sett lika många personer som inom jord- och skogsbruket. Betydelsen av denna sektor väntas öka även i fortsättningen. Det är av avgörande betydelse att samhällsbyggandet i anknäytning till dessa verksamheter ges möjligheter att även i fortsättningen utvecklas positivt. Vården av de stora arealerna jämte bibehållande av en godtagbar servicenivå kräver en bofast befolkning i kommunens olika delar.

Inom de norra delarna av kommunen, är turismen en viktig näringsgren. Det är således nödvändigt att stimulera samhällsbyggandet, inte bara i de expansiva delarna utan även i kommunens yttre delar för att därmed ge utkomstmöjligheter för den bofasta befolkningen där.

2:2 Församlingar, befolkning 1990-12-31

01	Rödöns församling	3 497
02	Näskotts "	1 924
03	Aspås "	844
04	Ås "	1 962
05	Laxsjö "	437
06	Föllinge "	1 396
07	Hotagen "	467
08	Offerdals "	2 488
09	" "	
10	Alsens "	1 350
Hela kommunen		14 365

2:3 Tätorter, befolkning 1987-12-31

Krokoms	tätort	2 171
Dvårsätts	"	221
Näldens	"	996
Vaplans	"	247
Ytteråns	"	196
Aspås	"	313
Ås	"	1 221
Föllinges	"	561
Änges	"	349
Trångsviken	"	307

Samtliga tätorter 6 582

2:4 Befolkningsmålsättning 1990 - 1995

Folkmängden per den 31 december respektive år

Kommundel	1975	1980	1986	1987	1990	1995	31/12 Målsättning
Föllinge	2 560	2 434	2 262	2 256	2 300	2 450	
Offerdal	2 692	2 548	2 410	2 416	2 488	2 600	
Alsen	1 298	1 312	1 283	1 301	1 350	1 450	
Rödön	6 562	7 124	7 911	7 936	8 227	9 500	
Hela kommunen	13 112	13 418	13 866	13 899	14 365	16 000	

Kommunen har som målsättning att hejda befolkningsminskningen i kommunens ytterområden.

I samband med arbetet med länsplan -80, uttalades att befolkningsmålsättningen för 1985 skulle vara 14 000 och 1990, 14 500. Med hänsyn till en positiv befolkningsutveckling 1987/88 och ett offensivt bostadsbyggnadsprogram har befolkningsmålsättningen 1995, satts till 16 000.

Befolkningsutvecklingen är emellertid inte likartad över hela kommunen. För att bedöma utvecklingen förs befolkningsprognoser för kommunens olika områden.

Två viktiga faktorer är sysselsättningen och bostadsbyggandet. Där nya bostäder byggs ökar befolkningen, medan den tenderar att minska där det är bostadsbrist.

Kommunens tomtkö upptar 1990, 808 registrerade önskemål varav ca 81 % gäller kommunens södra del (Aspås - Krokomb och Ås).

Lägenhetsköen som 1990 upptar 760 sökande, har ca 78 % önskemål om bostad i kommunens södra del (Aspås - Krokomb och Ås).

En stor del av bostadsbyggandet kommer att ske i Krokomb och Ås vilket framgår av bostadsförsörjningsprogrammet. Detta leder till befolkningsökning i kommunens södra delar. Programmet ger förutsättningar för att kunna upprätthålla en god service och skapa kommunalekonomiska möjligheter för en fortsatt satsning i kommunens yttre glesbygdsområden.

3 NÄRINGS- OCH SYSSLSÄTTNING

3:1 Arbetstillfällen, sysselsättning

Ovanstående diagram visar att den offentliga förvaltningen dominerar sysselsättningen i kommunen. I nedanstående tabell framgår att antalet sysselsatta inom den offentliga förvaltningen upptar undervisning, hälso- och sjukvård samt barn- och åldringvård tillsammans 28,7 % (= 1 410 sysselsatta).

Offentlig förvaltning	Antal sysselsatta	%
Kommunförvaltning, polis- och brandskydd	195	3,9
Renings- och renhållning verksamhet	85	1,7
Undervisning	475	9,6
Hälso- och sjukvård	352	7,2
Barn- och åldringsvård	583	11,9
Intresseorg, ideella och kultur	67	1,4
Rekreativverksamhet	32	0,7
Reparation, maskiner, fordon	25	0,5
Tvätteriverksamhet	16	0,3
Offentlig förvaltning m m	127	2,6
detaljinformation saknas		
Summa	1 957	39,8

19,5 % av kommunens befolkning arbetar med jord- och skogsbruk. Detta kan jämföras med motsvarande procenttal för länet (11 %) och riket (5 %).

Tillverkningsindustrin med 14,6 % sysselsättning är relativt stor för att gälla en norrlandskommun. De största industriorterna är Krokoms - Hissmofors, Nälden, Vaplan, Trångsviken, Föllinge och Änge.

En beskrivning och analys av regionens näringsliv under 70-talet, finns i planeringsprogrammet för Östersund - Krokoms med tillhörande faktakatalog, vilka upprättats 1978--1980.

Totalt har sysselsättningen ökat under den senaste femårsperioden. Ökningen ligger helt på den offentliga förvaltningen, medan övriga näringsgrenar minskat.

Den under hösten 1989 nyetablerade dataverksamheten i kommunen ger ett positivt tillskott i sysselsättningen.

Verksamheten bygger på att upprätthålla befintliga datasystem för företag som avser att utveckla nya system. Verksamheten sysselsätter (feb 1990), ca 20 personer och kommer under den närmaste tiden att öka.

Prognoser visar en ytterligare sysselsättningsökning, främst inom den offentliga förvaltningen och servicenärings. Övriga näringar bedöms i stort sett hålla en konstant sysselsättningsnivå.

Näringslivsorganisation

Från och med 1989-01-01 har ett näringslivsutskott inrättats direkt under kommunstyrelsen. Detta har till uppgift att arbeta med frågor rörande:

näringsliv, sysselsättning, turism, marknadsföring etc.

Planeringsmål

Kommunen prioriterar sysselsättningsfrågorna. Projekt och objekt skall drivas för att stimulera näringslivsutvecklingen och syssel-

sättningen.

I allt planarbete skall frågan ställas om näringslivet och sysselsättningen på lång sikt kan påverkas av planarbetet? Där så kan vara fallet skall samråd ske med näringslivsutskottet.

Planprogram bör regelbundet diskuteras i samrådsgrupper och skall ge vägledning för kommunens planering. Sysselsättningsfrågorna skall ges en stor tyngd. Grundtanken är att arbetstillfällena bör spridas för att ge bättre arbetsmöjligheter i boendeorterna och förbättra pendlingsmöjligheterna från glesbygden (ytterområden).

Arbetstillfällena efter näringsgren 1985

Antal sysselsatta

Näringsgren	1975	1980	1985	%
Jord- och skogsbruk	813	671	956	19,5
Gruv- och tillverkning	892	796	715	14,5
El- och vattenförsörjning	62	87	73	1,5
Byggnadsverksamhet	677	622	437	8,9
Varuhandel, restaurant- och hotellverksamhet	216	261	296	6,0
Samfärdsel, post- och tele	239	278	209	4,3
Bank- och försäkringsverks.	67	110	126	2,6
Offentlig förvaltning	478	579	1 957	39,8
Ej specificerad verksamhet	5	11	142	2,9
Summa	3 443	3 415	4 911	100

Förvärvsarbetande

	Med bostad i området (nattbefolkning)	Med arbetsplats i området (dagbefolkning)
Statligt arbete	706	257
Kommunalt arbete	1 427	1 356
Landsting	904	534
Övrig offentlig sekt.	34	26
Övriga sektorer	3 700	2 670
Ej specificerad sekt.	22	22
	6 791	4 865

Av tabellen framgår att förvärvsarbetande med bostad i kommunen (nattbefolkning), har 1 926 förvärvsarbete utanför kommunen.

*) Källa: Folk- och bostadsräkning

3:2 Jord- och skogsbruk

Beskrivning

Ett jord- och skogsbruksprogram för Krokoms kommun utarbetades 1983 - 1985. Under 1991 kommer programmet att revideras.

Målsättningen med jord- och skogsbruksprogrammet har varit att ge en samlad bild av dagsituationen samt att framförallt klarlägga vilka åtgärder som är nödvändiga och möjliga att genomföra i framtiden.

Tyngdpunkten i programmet ligger dock på skogsnäringen emedan det finns goda möjligheter att på lokal nivå utveckla olika arbetsintensiva metoder i skogen och därmed motverka en ytterligare avfolkning av glesbygden.

Ägd och arrenderad åkermark samt betesmark
(på företag med mer än 2 hektar åker) År 1988

Församling	Areal åker, ha		Summa ha	Betesmark ha
	ägd	arrenderad		
01 Rödön	1 036	422	1 458	192
02 Näskott	455	225	680	64
03 Aspås	447	299	746	71
04 Ås	645	557	1 202	96
05 Laxsjö	149	197	346	77
06 Föllinge	416	308	724	210
07 Hotagen	31	45	76	20
08 Offerdal	1 564	1 149	2 713	321
09 " "				
10 Alsen	848	848	1 696	234
Totalt i kommun	5 591	4 050	9 641	1 285

Produktiva skogsarealer

Den totala produktiva skogsarealen i kommunen uppgår till ca 310 000 ha. Av detta är ca 200 000 ha privatägd och omfattar ca 2 000 fastigheter större än 5 ha.

Skogens fördelning på ägarkategorier

Fördelningen av skogsmarken i Krokoms kommun skiljer sig från genomsnittet i länet. Andelen privatägd skog är mycket stor, medan andelen bolagsägd skog är liten i förhållande till övriga Jämtlandskommuner, men normal i förhållande till riket i övrigt.

Av den produktiva skogsmarken är andelen privatägd ca 62 %, aktiebolag ca 25 % och allmänägd ca 13 %. Av den allmänägda produktiva skogsarealen äger staten ca 9 %, kommunen ca 1 % och kyrkan ca 3 %.

I denna utgåva av översiktsplanen görs inga ytterligare beskrivningar utan hänvisas till ovan angivet program.

Planeringsmål, jordbruk

Den brukningsvärda åkerjorden bör utnyttjas för jordsbruksproduktion. Det är innebörden i riksdagens beslut 1977 och 1989 om den framtida jordbrukspolitiken. Det är dock enligt samma beslut ofrånkomligt att viss mindre åkerareal även i framtiden kommer att tas i anspråk för andra samhällsändamål. Å andra sidan kan det finnas tidigare nedlagd åker som av bl a regionalpolitiska skäl bör kunna tas i bruk.

Riktlinjerna för hushållning med jordbruksmark angavs 1979 och avses ingå i den nya naturresurslagen. Enligt förslag (Ds Bo 1984:3) jämföras dock brukningsvärd jordbruksmark med värdefull skogsmark och kommunen får själv ansvaret för planeringen.

Kartläggning av nyodlingsmöjligheter bör aktualiseras. De arealer som verkar ha goda naturgivna förutsättningar för nyodling är mycket stora. De skall därför ses som strategiska reserver för eventuellt framtida stor expansion av åkerarealen, men ej som "skyddsvärda arealer" i varje enskilt fall. Förutsättningarna för jordbruksföretagen att genomföra mindre nyodlingar i arronderingssyfte bör dock uppmärksammas vid bebyggelseplanering.

I de flesta byar har jord- och skogsbruket så stor betydelse att dess utveckling är avgörande för hela bygdens fortbestånd. En ökning av jordbruksproduktionen, bl a mjölk- och köttproduktionen, har stor regionalpolitisk betydelse när det gäller att ge livsmedelsindustrin råvaror. Av sysselsättningskäl bör inte den produktiva åkerarealen minska nämnvärt.

Framtida större utrednings- och reservområden bör förläggas till huvudsakligen skogsmark som angränsar till befintlig tätbebyggelse. Kompletteringsbebyggelse i mindre orter planeras också under sådana former att jord- och skogsbrukets utvecklingsförutsättningar kan tas tillvara.

Lantbrukets utveckling bör stödjas och inriktas så att sysselsättning och boende underlättas i kommunens glesbygdsområden.

Kombinationsnäringar och hushållens möjligheter att kombinera sysselsättningstillfällen bör därvid uppmärksammas.

Lantbruksnämndens planering och aktiva markpolitik för utveckling av mindre företag i jordbruksbyar bör fortsätta.

Planeringsmål, skogsbruk

Skogen är idag vårt lands mest betydelsefulla, förnyelsebara naturresurs. Den är underlag för en av våra viktigaste näringar och den ger arbete åt många människor. Därigenom har skogen stor betydelse för vår ekonomi och för utrikeshandeln.

Med tanke på skogsbrukets stora betydelse för landet, har skogsmarken givits ett skydd genom naturresurslagen (2 kap 4 §) som säger att "Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk".

Skogsbruket har liksom jordbruket inte i naturresurslagen givits ställning som riksintresse. Riksdagen har dock uttalat att jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse och skall väga lika tungt som riksintressena vid eventuella intressekonflikter.

All, för skogsproduktion lämplig mark inom kommunen bör utnyttjas för produktion av skogsråvara med undantag av mark som används för andra ändamål eller som måste frånräknas på grund av naturvårdshänsyn m m. Skogsbruket har stor betydelse för förädlingsindustrin i länet, bl a sågverken och spånskivefabrikerna.

Ett konstant långsiktigt årsuttag av skog bör eftersträvas i kommunens olika delar.

Naturvårdsinriktade skogsbruksplaner (NISP) bör efter överenskommelse med markägare upprättas för skyddsvärda naturområden och områden av stort intresse för friluftslivet. NISP bekostas av staten och upprättas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen och kommunen.

Inom tätortsnära skogar som har större betydelse för rekreation är det normalt att skogsvårdslagens särskilda hänsynsregler tillämpas. I vissa fall kan kommunen avtala med berörda markägare om modifieringar i skogsbruksdriften. Regleringar enligt naturvårdslagen blir sannolikt sällan erforderliga.

Ett rationellt skogsbruk bör ej försvåras genom olämplig bebyggelselokalisering, t ex utspridda fritidshus i större högproduktiva skogsområden.

Arbetet med att ta fram flis och torv utgör ett bra komplement till ett reguljärt jord- och skogsbruk. Kommunen bör bidra till att utnyttjandet av fasta bränslen ökar.

Fjällnära skogar

Skogsbruket i fjällnära skogsområden har ofta kommit i konflikt med andra markanvändningsintressen, såsom rennäring, naturvård, turism och friluftsliv.

Länsstyrelsen har i sin utredning "Fjällnära skogen" 1989 lagt fram ett förslag till hur dessa konflikter skall kunna begränsas genom en anpassning av skogsbruksåtgärder för olika ändamål.

Kommunen anser att de föreslagna områdena och åtgärderna bör utgöra underlag för skogsvårdsstyrelsens och andra myndigheters beslut om skogliga åtgärder.

Områdesbeskrivningar som anger områdestyp och graden av hänsynstagande samt kartbilagor återfinns i utredningen.

3:3 Rennäringen

I Krokoms kommun finns två av länets 11 samebyar, nämligen Hotagen och Offerdal. Del av Sösjö sameby (Oldfjällen) har betesmark inom kommunen.

Arealen renbetesland omfattar ca 207 000 ha.

Hotagens sameby har flest renar, ca 4 800, Offerdals sameby ca 4 500 renar. Sösjö sameby har ca 1 500 renar. Av länets ca 50 000 renar finns totalt drygt 10 000 renar i kommunen.

Markanvändning

Renskötselns markanvändning varierar med årstiderna, beroende bl a av väderleksförhållandena och måste anpassas efter de faktiska betesförhållandena. Framförallt under vinterperioden varierar förhållandena mellan åren beroende på snödjup, snökonsistens, isförhållanden etc. Renskötseln är en extensiv näring och är därför arealkrävande. Renarna rör sig under året från riksgränsen i väster till skogslandet i öster.

Det är viktigt att de funktionella sambanden mellan olika säsongbetesområden beaktas så att förutsättningarna för rennäringen kan bestå inom varje sameby.

De intresseområden som angivits på markanvändningskartan skall enligt NRL 2:5 beaktas vid alla åtgärder som påtagligt kan skada näringen. Skogsbruket bör samråda med berörd sameby vid avverkning, anläggande av skogsbilvägar o s v inom renskötselns betesområden. Önskvärt är att en överenskommelse mellan skogsbruket och rennäringen sker redan i ett tidigt planeringsskede.

Renskötselrätt

Renskötsel får bedrivas på alla marker inom renskötselområdet. Det betyder att många privata markägare måste tåla att deras mark tas i anspråk för renbete. Renskötselrätten kan enklast förklaras som en form av nyttjanderätt som belastar fastigheterna. Renskötselrätten är med andra ord en särskild rätt till fastighet. På renbetesfjällen - där renskötselrätten är starkast - har de renskötande samerna en förstahandsrätt till markerna, även till jakt och fiske. På dessa marker får ej heller markanvändningen ändras på sätt som medför avsevärd olägenhet för renskötseln.

Förutsättningarna för renskötsel är tillräcklig tillgång på betesmarker samt att flyttleder, svåra passager, övernattnings- och uppsamlingsområden, områden kring anläggningar och dylikt skyddas mot exploateringar eller andra för rennäringen försvårande aktiviteter. Inom dessa områden är det angeläget att samebyarna ges möjlighet att bevaka sina intressen som sakägare (NRL).

Riksintresseanspråk - rennäringen

För varje sameby utgör s k kärnområden och strategiska platser (samt dynamiska faktorer) riksintressen för rennäringen. Riksintresseområdena utgör högsta skyddsvärde utifrån varje samebys hela årscykel vid traditionell renskötseldrift och byns rationella renantal. Se "Avgränsning av rennäringens intresseområden" karta 3.

Lantbruksstyrelsen har genom lantbruksnämnden, framtagit rennäringens riksintresseområdena för varje sameby. Det bör dock påpekas att redovisningen av riksintresseområden är av preliminär karaktär och kan komma att revideras i den fortsatta kommunala översiktsplaneringen. De nu redovisade riksintresseområdena skall emllertid gälla tills

vidare.

Områden med sk dynamiska faktorer för rennäringen fyller viktiga funktioner men är inte lika enkla att peka ut. Bedömning av dessa områden ur rennäringssynpunkt måste göras i samband med konsekvensanalyser vid exploateringar eller andra samrådsituationer.

Rennäringens riksintresseanspråk är redovisad på kartbilagan. Som underlag till rennäringens riksintresseområden har upprättats en förenklad markanvändningsredovisning för samebyarna inom kommunen.

Sedvanemarkar - vinterbetesmarkerna - får enligt rennäringens lag nyttjas under tiden 1 oktober - 30 april. I stort sett hela länet utgör intresseområde för rennäringen. Flyttleder, övernattningsområden och svåra passager finns markerade på översiktsplanekartan.

Lantbruksstyrelsen är rennäringens centrala sektorsmyndighet och är ansvarig för att ett underlag till översiktsplan tages fram. Rennäringens enheten vid Lantbruksnämnden i Jämtlands län är den regionala myndigheten.

Samråd

I de fall rennäringen riskerar att hindras av nyttillkommande bebyggelse eller åtgärder som omfattas av kommunal planering skall samrådsåtgärder så tidigt som möjligt med berörd sameby. Flyttledernas framkomlighet är viktig för renskötseln. Följande överenskommelse gäller sedan 1977 vid bygglovsprövning.

Samrådsområdet på ömse sidor om flyttleder är 50 m vid passage på väg eller fruset vattendrag. På odlad mark och genom bebyggelse är området 75 m. På myrar och i skogsmark utökas området till 300 m.

3:4 Jakt, bär- och svampplockning

Jakt och bärplockning räknas vanligtvis inte in under rubriken "närliv". I översiktsplanen behandlas dessa näringar också under rubriken "Fritid".

Jakten

Jakten i länet ger ett betydande tillskott till hushållens försörjning med livsmedel.

För kommunen och även länet i sin helhet är älgjakten av stor betydelse när det gäller försörjningen av kött. På lång sikt räknar man med att älgstammen skall minska till 20 000 djur och hälften av älgstammen skall kunna skjutas varje år. Det arbete många av länets 14 000 jägare lägger ned på älgjakten resulterar långsiktigt i en produktion av betydligt mer än en miljon kg älgkött årligen. Det motsvarar hälften av jordbrukets nötproduktion i länet.

Planeringsmål, jakten

Ett hänsynstagande till viltvården främjar inte bara friluftslivets intressen utan också jakten som näring. Hänsynstagande kan bestå i att så långt möjligt lämna kvar lövträd i skogsmark, att undvika dikning i vissa områden, att inte plantera igen före detta jordbruksområden i skogsmark (t ex före detta fåbodar) etc.

I samband med utarbetandet av översiktliga fysiska planer eller utredningar och naturmiljöfrågor bör samråd ske med Jämtlands läns jaktvårdsförening.

Bär- och svampplockning

Bär- och svampplockning ger sannolikt ett lika stort tillskott till hushållens försörjning som älgjakten. Om vi tar tillvara 10 % av länets tillgångar på bär och svamp, motsvarar detta ett årligt värde av omkring 50 miljoner kronor i oförädlad skick. Eftersom en så liten del av bär och svamp tas till vara, finns det bra förutsättningar att utveckla näringen "naturprodukter".

Länsstyrelsen, Landstinget och Hushållningssällskapet i Jämtlands län har tagit initiativ till projektet "Jämtlandsgården". Projektet syftar till att skapa flera arbetstillfällen genom förädling och försäljning av det som vi har i naturen i vårt län.

Jämtlandsgården skall bli erbjudna hjälp med marknadsföring och försäljning av produkter inom och utom länet.

Planeringsmål, bär- och svampplockning

Bär- och svamptillgången i kommunen är en viktig resurs för rekreation och utkomst. Speciellt i glesbygden kan plockning och förädling få en ökad betydelse som en del i ett kombinerat näringsliv.

För att underlätta plockningen bör skogsbilvägarna så långt möjligt hållas öppna.

Hänsyn till bärmarkerna och bärplockningen skall tas vid annan verksamhet, t ex skogsbruk, jakt och olika former av exploateringsverksamhet. Kommunen bör i sin planering uppmärksamma förutsättningarna för bär- och svampplockning.

3:5 Vattenanvändning

Fiske

Fisket ger liksom jakten och bärplockningen värdefulla tillskott till hushållens försörjning. Totalt i länet fångas omkring 700 ton fisk årligen, varav en tiondel i Storsjön.

Huvuddelen fångas av länsbor som husbehovs- och fritidsfiske. Man räknar med att mer än hälften av länets vuxna befolkning fiskar i genomsnitt tio gånger per år.

Fritidsfisket är också en väsentlig del av turistutbudet i kommunen och därmed viktigt för turistnäringen.

Långans och Hårkans outbyggda älvsträckor har strömfiske av riksintresse. Storsjön är Sveriges femte sjö till ytan och fjärde till volymen och kan utnyttjas betydligt bättre både för fiskodling och turism.

Fiskeplan för Krokoms kommun

Åren 1981 - 1982 genomfördes ett omfattande arbete med det så kallade Krokomsprojektet - en försöksverksamhet med samlad fiskeplanering i en glesbygdskommun.

Planeringsarbetet bedrevs inom Fiskenämden och till objektet var knuten en referensgrupp med sammansättning från Länsstyrelsen, Kommunen, Lantbrukarnas Rennäringsenhet, Lantbrukarnas Länsförbund, Fritidsfiskarna, Svenska Cellulosa AB och Fiskevattenägareförbundet.

Planeringsarbetet slutredovisades i två delar och antogs av kommunfullmäktige den 14 september 1983.

Del 1 redovisar sammanfattningar av inventerings- och utredningsmaterial samt de riktlinjer och åtgärdsförslag som framlagts i planeringen. Vidare presenterades förslag till ett sammanfattande handlingsprogram för fisket i kommunen samt en preliminär utvärdering av planeringsmetodiken.

Del 2 omfattar det primära resultatet av planeringsarbetet i form av 35 separata områdesplaner som anknyter till den föreslagna indelningen i förvaltningsområdet.

Fiskegruppen

Kommunstyrelsen har utsett en speciell fiskegrupp som bl a har till uppgift att fungera som kontaktorgan med fiskets företrädare. Gruppen försöker stimulera bildandet av fiskevårdsområden, behandla allmänna fiskefrågor i kommunen etc.

Fram till årsskiftet 1989 har fiskegruppen medverkat till bildandet av 17 st fiskevårdsområden i kommunen. Dessutom tillkommer 4 st områden som ansökt om bildande och 6 st som är föremål för utredning.

Skydd och restriktioner vid tillståndsprövning enligt fiskeriförordningen

Områden undantagna från vattenbruksetablering
(enligt fiskenämdens beslut)_____

* Hårkan uppströms Hotagensjön inklusive Häggsjöns vattensystem.

Områden där etablering av vattenbruk skall föregås av särskild prövning (restriktiv bedömning) _____

* Hårkan från Hotagensjön till kommungränsen.

* Storån

* Storsjön

* Rena öring- och/eller rödingvatten.

Beviljade tillstånd för fiskodling

Föllingesjön	Kassodling för röding och regnbåge.
Damm i anslutning till Torån	< 500 kg röding och regnbåge.
Landösjön	Kassodling för röding och regnbåge.
Näldsjön	Kassodling för röding, regnbåge och gullspångslax.
Faxån	Kläckning och uppfödning av öring, röding, regnbåge och harr (< 500 kg till sättfisk).
Hällsjön	Kassodling för produktion av regn-båge (tillståndet utnyttjas ej).
Åkersjön	Kassodling för röding (tillståndet ej utnyttjat).

Inom kommunen finns dessutom ett okänt antal anlagda fiskdammar som i vissa fall nedlagts innan tillstånd krävdes i andra fall anlagts utan tillstånd, (Fiskenämnden avser att göra en utförlig inventering). Vidare finns några så kallade "översomringskassar" för fiskevårdsändamål.

Odling av matfisk för avsalu är en ganska ny verksamhet. Fiskodling är en näring som passar bra i glesbygd och som kan vara en lämplig binäring till jordbruk och turism.

En förutsättning för att fiskodling skall kunna bedrivas, är att vattnet kring kassarna är rent och syrerikt. Försurade vatten kan inte användas eftersom de fiskarter som vanligen odlas är känsliga för låga pH-värden.

Fiskodling kan å andra sidan vara till nackdel för annan vattenanvändning. Olämpligt placerade fiskodlingar kan försvåra vattnets utnyttjande för hushållsvatten, bad och annat friluftsliv.

Föreningar från fiskodling innehåller framförallt fosfor, kväve och syreförbrukande organsikt material. Om föroreningsmängden är alltför stor i förhållande till recipientens storlek och vattenomsättning kan

igenväxning, algblomning och syrebrist bli följden.

I Krokoms kommun finns många sjöar med stor yta och god vattenomsättning som borde vara lämpliga för fiskodling. Vattnen är rena och har goda syreförhållanden.

Bland nackdelarna kan nämnas den korta odlingsäsongen (på grund av låg vattentemperatur), långa avstånd till avsättningsmarknaden och det faktum att vissa odlingsmässigt lämpliga vatten är skyddsvärda av fiskeribiologiska skäl eller av naturvårdsskäl.

Försurningssituationen

Försurningskänsliga vattenområden finns framförallt i Offerdalsfjällen och delar av Hotagsfjällen.

Vid vattenundersökningar som utförts, har pH-värden mellan 5,5 och 6,0 uppmätts både i Korsvattnet, Överoldsjön och ett flertal angränsande vatten.

Alkaniteten, det vill säga förmågan att neutralisera tillskott av sura ämnen, är också låg. Vid pH-värden under 5,5 räknar man med att känsliga fiskarter (t ex öring), utsätts för reproduktionsstörningar.

Vattnen i denna del av fjällområdet är, beroende på berggrundens egenskaper, "naturligt" sura och sjöarnas växt- och djurliv anpassas till denna miljö. Det finns dock skäl att uppmärksamt följa utvecklingen.

Planeringsmål

Fiskeintresset bör främjas såväl vad gäller vattenbruk och husbehovsfiske som mer utpräglat rekreativfiske och fisketurism.

I den fysiska planeringen skall vattenresurser och fiskeintressen uppmärksammas. Skogsbruket bör visa särskild hänsyn till fisket, bl a genom att lämna skyddsvegetation intill vattendraget i enlighet med skogsvårdslagstiftningens krav på naturvårdshänsyn. Samråd skall ske med fiskenämnden i samband med alla arbetsföretag som innebär ingrepp i ett vattendrag.

Regleringsdammar

Reglerade vatten i Krokoms kommun

ÄLV	SJÖ	DAMMANL	A M m3	B met	Dm3/s	E %	F År	ÄGARE
Indalsälven	Storsjön	Regler damm	1254	2,7	227	61	1938	IVF
”-	Näldsjön	”-	48	1,19	10,6	14	1875	Hall-Faxen
”-	Alsensjön	”-	17	0,77	14	15	1875	IVF
Långan	Landösjön	”-	163	3,60	32	56	1944	”-
”-	Rönnösjön	”-	3	1,2	27	0	1960	”-
”-	O L Mjölkvattnet	”-	3	2,50	11,9	54	1975	BÅKAB
”-	Mjölkvattnet	”-	143	11,40	9,8	66	1975	IVF
”-	Burvattnet	”-	60	5,80	4,1	46	1942	”-
”-	Övre Oldsjön	”-	124	15,0	7,1	88	9174	BÅKAB
”-	Korsvattnet	”-	73	6,10	3,3	70	1942	IVF
”-	Fisklössjön	Grunddamm	0	0	1,1	0	1975	BÅKAB
Härkan	Ockern Näsaforsen	Regler damm	1,26	0,5	73	14	1975	JKAB
”-	Hotagssjön	”-	147	3,5	67	15	1923	IVF
”-	Rörvattnet	”-	11	2,40	18,5	32	1969	SEV
”-	N L Stensjön	”-	1,4	1,80	0,7	6	1969	”-
”-	St Stensjön	”-	172	27,5	7,7	71	1969	”-
”-	Sarygasienjaure	Grunddamm	1	27,5	2,2	0	1969	”-
”-	Foskvattnet	Regler damm	61	11,0	3,0	72	1989	JKAB

Beteckningar: A Bruttomagasin M m3 (Miljon m3)
B Regleringshöjd Meter
D Medelvattenföring m3/s
E Regleringsgrad %
F I drifttagande År

Förkortningar: IVF Indalsälvens vattenregleringsföretag
BÅKAB Bålforsens Kraft AB
SEV Skandinaviska Elverk AB
JKAB Jämtkraft AB
Hall-Faxen Hallströms Verkstäder AB

Påverkan på landskapsbild - fysisk miljö - vattenkvaliteter

De uppdamningar och överledning av vattendrag som är förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av fallhöjden, medför dock stora ingrepp i miljön och konflikter uppstår lätt. Hur allvarligt miljön påverkas varierar från fall till fall.

Vattenskraftsutbyggnadens mest framträdande miljöpåverkan är den förändring av landskapsbilden som vattenmagasin och torrlagda älvfåror innebär. Till detta bör också läggas förlusten av enskilda naturobjekt och miljöer, som forsar och fall, deltaområden, meanderlopp och våtmarker.

Vattenmagasinens stränder och älvstränderna nedströms fördämningarna utsätts för ökad erosion. Växtligheten mellan övre och undre dämningensgräns skadas eller förstörs och finmaterial och näringsämnen spolats bort.

I branta sluttningar kan ras utlösas. Skadornas omfattning varierar

från obetydliga skador till större erosionsskador.

Generellt gäller att skadorna blir större ju mer vattenståndet och vattenföringen avviker från det normala.

Vattenregleringen påverkar även isförhållandena. Senare isläggning och svagare isar har framförallt medfört skada för rennärningen, eftersom gamla flyttleder inte längre kan användas.

Byggnadsarbeten som inleder regleringen av en sjö eller en älv, leder till en ökad halt av uppslammat material i vattnet nedströms arbetsplatsen. I de fall erosionen är omfattande kan grumlingen kvarstå även sedan arbetena är avslutade. Om vattnet skall användas som hushållsvatten eller i industrin kan detta medföra problem.

Höjningar och sänkningar av vattennivån i ett magasin påverkar också grundvattennivån i närheten. Risk finns för att närliggande vattentäkter sinar och grundvattnets kvalitet förändras.

Effekter på djurliv och fiskbestånd

Vid en utbyggnad av forsar skadas insektsfaunan i det rinnande vattnet mycket svårt då endast specialiserade växter, insekter och andra smådjur lever i rinnande vatten. Dessa växter och djur kan inte leva i stillastående vatten. Följden av detta blir att örting och harr inte kan utvecklas, varigenom fisket skadas. Även strömstare och utter får försämrade livsmöjligheter.

Vattenkraftsutbyggnaden påverkar även djurlivet på land. Överdämning av stränder och våtmarker leder till att värdefulla områden för fågellivet försvinner.

Konflikter med andra intressen

Vattenkraftens skador på miljön leder till stora konflikter framförallt med naturvårds-, rennärings- och fiskeintressena.

Även jordbruket, turism och rekreation kan drabbas av vattenkraftsutbyggnad.

Dessa konflikter gör, tillsammans med de kortsiktiga arbetstillfällena som ytterligare vattenkraftsutbyggnad kan ge, att vattenkraften är en mycket viktig fråga för kommuninnevanorna.

Framtida vattenkraftsutbyggnad

I ett resurs och miljöpolitiskt handlingsprogram som sammanställts av Länsstyrelsen i Jämtlands län (1988-03-07, C4,3), för vattenkraftsutbyggnad av riksintresse, har följande projekt medtagits i Krokoms kommun.

Hårkans vattensystem

* Belne

* Hotagsströmmen

Indalsälvens vattensystem

* Storsjötunneln

Långans vattensystem (uppströms Landösjön)

* Rönnöforsen

* Yttre Oldsjön

* Korsvattenån

Samtliga projekt är belägna i vattensystem som tidigare påverkats av kraftverksutbyggnad och vattenregleringar.

Efter utbyggnaden av Granboforsen och det nya kraftverket i Högfors, har frågan om en utbyggnad av Långan och/eller Härkan diskuterats. Ett utbyggnadsprojekt med två vattenkraftverk i nedre Långan behandlades 1981 av Vattendomstolen, vilken fann företagen tillåtliga enligt Vattenlagen. Vid remissen avstyrkte Krokoms kommun, olika organisationer och ett flertal statliga verk en utbyggnad medan bl a Länsstyrelsen och Östersunds kommun tillstyrkte utbyggnadsprojektet. Regeringen förklarade dock att hinder enligt vattenlagen förelåg med följande motivering.

"Företagens verkningar på naturförhållanden i området är så betydande att de får anses utgöra hinder mot företagen enligt 2 kap 3 § andra stycket Vattenlagen. Den skulle vidare medföra en sådan onödig förstörelse av miljövärden att hinder även möter mot företagen från allmänna planeringssynpunkter".

I kommunens yttrande (Kf § 201, 1983-12-09), över den statliga utredningen "Vattenkraft" (Sou 1983:49), yrkades att projekten i Härkan (Hotagsströmmen och Edoxforsen), skall avstyrkas samt att utbyggnad av Långan ej skall kommenteras, då detta vattendrag ej är med i beredningens förslag. Dessutom hänvisades till den av kommunfullmäktige nyligen antagna fiskeplan, där nedre Långan förutsätts undantas från vattenkraftsutbyggnad.

I samma yttrande (Kf § 201 1983-12-09), tillstyrker kommunen under förutsättning att samernas och andra miljömässiga intressen beaktas, att utbyggnad får ske av Storsjötunneln, yttre Oldsjön och Korsvattenån.

Riksdagens beslut den 5 juli 1984, innebar även att regeringens plan ej skall omfatta objekt i Härkan uppströms Hotagen och Nedre Långan. Enligt 5 kap 6 § Naturresurslagen får inte vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål utföras i Härkan uppströms Hotagen och i Långan nedströms Landösjön.

Beträffande Belne har kommunen i särskilt yttrande (oktober 1984), tillstyrkt en utbyggnad.

Som framgår av beskrivningen här ovan har kommunen avstyrkt vidare

utbyggnadsprojekt i Hårkan och Långan.

Hårkan nedströms sjön Hotagen är av riksintresse för bevarande på grund av natur-, kultur- och fritidsintressena. Översiktsplanen anger riktlinjer för Hårkan som innebär att naturmiljön bevaras och kommunen planlägger området för fritidsändamål.

Långan får inte byggas ut enligt Naturresurslagen.

Storsjötunneln

Storsjöns utlopp, räknat mellan Dvärsätts bro och Hissmofors kraftverk, består av en sänkingskanal utförd under åren 1939--41. För att öka avbördningsförmågan tekniskt och ekonomiskt, påbörjades 1988 arbetet med att komplettera utloppet med en tunnel (den så kallade Storsjötunneln).

Mer än 80 % av Indalsälvens årsregleringsmagasin ligger ovanför Storsjöns utlopp. Vid sen vårflod eller ökat behov av energiurtappning under mars - april har den begränsade avbördningen tidvis omöjliggjort ett rationellt utnyttjande av magasinerna då full vidareledning ned till havet ej kunnat ske. Behov föreligger därför av ökad avbördningsförmåga i Storsjöns utlopp.

Nytan av den genom tunnelns tillkomst ökade avbördningsförmåga har beräknats för nu aktuella utbyggnadsförhållanden vid samtliga 14 kraftverk på sträckan Hissmofors - Bergforsen. Beräkningen och värderingen av kraften har gjorts enligt den så kallade marginalmetodens normer och med värden baserade på långsiktigt utnyttjande. Med dessa kraftvärden erhålles ett sammanlagt nyttobelopp motsvarande 10,5 Mkr per år.

Storsjötunneln togs i bruk i början på 1990.

Rönnöforsen, Yttre Oldsjön och Korsvattenån

Projektet har i utredningen "Vattenkraft (Sou 1983:49), givits klassificeringen A 1, vilket bedöms som "relativt okontroversiella projekt". Utbyggnaden i denna klass medför i regel liten eller måttlig miljöpåverkan samt berör huvudsakligen älvsträckor med måttliga bevarandevärden.

Enligt utdrag ur plan för vattenkraftsutbyggnad (Sou 1983:49, DsI 1984:26), skulle följande utbyggnadseffekter uppnås vid följande projekt.

Anläggning	Effekt MW	Produktion GWh/år	Sysselsättning årsverken
Rönnöforsen	4	12	65
Yttre Oldsjön	5	16	80
Korsvattenån	13	35	240 (360)
Belne	5	15	25

Planeringsmål

Översiktsplanen anger planeringsmål (rekommendationer), för Hårkan och nedre Långan, som innebär att natur-, kultur- och fritidsmiljöerna bevaras.

Kommunen har tillstyrkt utbyggnad av Belne, Korsvattenån och Yttre Oldsjön under förutsättning att samernas och andra miljömässiga intressen beaktas. Beslut angående Rönnöforsen beräknas ske under våren 1991.

I områden som anges som "övriga områden" väntas pågående markanvändning fortgå.

Kvarvarande tänkbara projekt erbjuder sämre ekonomiskt utbyte och framförallt gör de kraftiga störningarna i vattnets ekosystem att vidare utbyggnad är i stort sett utesluten ur miljösynpunkt.

I kommunens fiskeplan har betonats att vattnets reproduktionsförmåga är en nödvändig utgångspunkt för fiskevården.

Det största fiskevårdsproblemet i kommunen är att hålla öringens numerär och storlek på en acceptabel nivå. Öringen är liksom harren för sin reproduktion beroende av den opåverkade strömmande vattenmiljön. Reproduktionsområdena för dessa arter är idag totalt sett begränsade.

Det är därför angeläget och nödvändigt att skydda de alljämt opåverkade större strömvattnen samt mindre åar och bäckar som tillsammans svarar för en betydande andel av produktionen och som fått ökad betydelse i takt med att vattenkraften tagit i anspråk de större och medelstora vattendragen.

Vattendragen som transportleder

Vatten har inte längre någon betydelse för resor och transporter, förutom kvarvarande färjleder. Flottning av skogsråvaror upphörde i slutet på 1960-talet. Därefter har vissa anordningar för flottning succesivt rivits. Spår av tidigare dammar och stenkistor finns dock kvar på många håll. De tidigare rensningarna av vattendragen har försämrat fisket.

Efter det att Fiskeplan för Krokoms kommun antogs, har man påbörjat restaurering av älvfårorna i både Hårkan och Långan med att forsla ut stora stenblock för att ge fisken nya ståndplatser. Dessutom har man i Valsjöbyn uppfört en "fiske-camp" med servicebyggnad och uthyrningsstugor samt på ett flertal platser iordningställt rastplatser, (ca 2 milj kronor har hitills investerats). Allt eftersom Fiskeplanens områdesbildning sker, planeras liknande arbeten att utföras i andra vattendrag.

För färjeleden över Rödösundet finns planer på broförbindelse.

Bad- och campingplatser

Finns beskrivna i häftet "Fritid 1991, Krokoms".

3:6 Täkter

Täktverksamheten i kommunen är av stor betydelse för näringslivet. Skifferbrytningen i Vejmon - Lien, sysselsätter ett 70-tal personer. Grushantering har stor vikt för byggnads- och anläggningsverksamheten och sysselsätter omkring 60 personer.

Tidigare skedde täkt av kalksten som råvara till de kalkbruk som fanns i Åse och Änge. Torven kan komma att ge nya arbetstillfällen i framtiden.

Grus

De grustillgångar som finns i Storsjöområdet är nästan undantagslöst exploaterade. Grusförekomsten i närheten av Krokoms och Ås minskar snabbt. Länsstyrelsens grusinventering för Krokoms kommun pågår och beräknas vara klar våren 1991. Vissa grusåsar bör dock skyddas med hänsyn till geovetenskapliga eller landskapsbildningsintressen. En ökad produktion av bergmaterial minskar behovet av naturgrus.

Bergtäkter

Bergtäkter av större betydelse finns inte inom kommunen. Planer på brytning vid Önsjön och Kännåsen har varit föremål för diverse utredningar. Vid Granbo förekommer en mindre bergtäkt för utvinning av urbergsmaterial som bl a passar till vägbeläggningar.

Brytvärda förekomster finns på flera platser i kommunen. Kalkstenen kan i framtiden få betydelse för kalkning av försurade områden.

Alunskiffer

Alunskiffer eller annat uranhaltigt material bryts inte inom kommunen. Svensk kärnbränsleförsörjning (SKB), har utfört omfattande prospektering av uranfyndigheter vid Lilljuthatten och Nöjdfjället i Hotagen. I december 1984 informerade SKB kommunen om att urantillgången är god. Eftersom priserna på världsmarknaden för uran är låga, avser SKB att tillvidare upphöra med prospekteringen, men behåller undersökningskoncessionen om läget skulle förändras.

Hällskiffer

"Den i geologin beskrivna berggrunden den så kallade Offerdals-skållan är sammansatt av en mängd olika beståndsdelar. Kännetecknande för skållan i dess helhet är emellertid, att dess bergart icke har sitt ursprungliga utseende. De har i skiftande utsträckning förändrats under jordskorpsrörelser. Slutprodukten är strukturellt nya bergarter med den gemensamma benämningen kristalina skifferar".

Skållans mest kända bergart är den så kallade hällskiffen som består av band av dels kvartsfältspatmaterial dels tunnare band huvudsakligen av glimmer. På vissa ställen är förbindelsen mellan banden svagt och stenen låter sig spjälkas upp i tunna skivor.

Brytninga av skiffer pågår i (Offerdal), Vejmon och Lien, där man finner stenindustriellt lämplig skiffer.

Kvarts

I höjdsträckningen väster om Åkersjön - Bakvattnet, förekommer kvarts i glimmerskiffer bildat genom kristallisation ur lösningar av kisel-syra, som uppsamlats i håligheter bildade vid berggrundrörelser. Kvartsen har varit föremål för brytning och levererats till Ljungaverk.

Torv

Torv kan komma att brytas öster om Laxsjö, mellan Flykälén och Ottsjön där torvområdena anses mest brytningsvärda. Bearbetningskoncession har beviljats vid Stråflon öster om Störåsen.

Planeringsmål

I kommunens översiktliga fysiska planering bör viktiga täktintressen och eventuella motstående intressen kartläggas och sinsemellan prioriteras. En särskild studie bör göras över Offerdalsskiffern så att denna industri kan fortbestå och utvecklas. Materialet skall ge underlag för näringslivets planering och möjliggöra en effektiv behandling av remisser i täktärenden.

Grusförekomster med högt geovetenskapligt värde bör skyddas, liksom grusformationer i områden med skyddsvärd landskapsbild, t ex flera områden längs Hårkan och Långan.

Tätortsnära myrar med brytbar torv bör sparas. Naturvårds- och fri-luftsintressen och även beredskapsskäl talar för detta. Undersökningskoncessionen bör ej beviljas utan föregående naturinventering.

3:7 Industri

Kommunens södra delar rymmer länets traditionella industribygd, med bl a sågverk-, snickerier-, verkstadsmekanisk- och plastindustrier. I övriga delar finns bl a sten- och livsmedelsindustri.

Under de senaste tio åren har sysselsättningen minskat något inom industrin, men den förväntas öka igen. Flera av de större företagen har haft en god utveckling vilken väntas fortsätta.

Trävaruindustrin är av strategisk betydelse för kommunen. Här är skogsstillgångarna så stora att de med en vettig fördelning räcker till för både förädlingsindustri och energibehov.

Kommunen äger idag för egen del industrilokaler för uthyrning. Kommunen har god tillgång på industrimark i Krokom, Hissmofors, Ås och Föllinge.

Bland de större företagen i kommunen som sysselsätter mer än 10 personer var antalet sysselsatta mars 1991 ca 675 personer. Företagare som sysselsätter mellan 3 - 9 personer var antalet sysselsatta mars

1991 ca 220 personer.

Dessutom tillkommer skogsbruket med bl a SCA Skog, Norrskog, Persson Invest, Domänverket med flera som tillsammans sysselsätter ca 400 personer i kommunen. Ytterligare arbetstillfällen finns inom det så kallade självverksamheten i egen skog med en sysselsättning motsvarande ca 5 000 dagsverken.

Industriföretag (med mer än 10 anställda)

Rödöns församling

Krokom	Hissmofors Såg AB	37 anställda
"	Fiba dörren	41 "
"	Jämtdata	45 "
"	Tvättman	15 "

Näskotts församling

Nälden	Norrlands skogsvård	30 anställda
"	Hallströms Verkstäder AB	70 "
"	Pelle och Lisa AB	10 "
Vaplan	Vaplans Mekaniska	70 "
"	Elby Produkter	22 "

Ås församling

Ås	Mattsons Traktor AB	17 anställda
----	---------------------	--------------

Föllinge församling

Föllinge	Samhall JHP	41 anställda
"	Föllinge Smide	16 "
"	Reinklou Innovation	10 "
"	Hälso-Invest AB	20 "

Offerdals församling

Änge	Samhall JHP	41 anställda
"	Änge Slakteri AB	13 "
Finnsäter	Skifferbolaget	45 "

Alsens församling

Trångsviken	Ouchterlony och Co AB	15 anställda
"	Mini-Tub AB	30 "
"	Trangia AB	23 "
Åse	Åse Bruk/Åse Sten	18 "
Valne	Odins Åkeri	17 "

Industriföretag (med mellan 3 - 9 anställda)

Rödöns församling

Krokoms	Bygg och VVS AB	7 anställda
"	Krokoms Elektriska AB	6 "
"	Forema	5 "
"	Byggnadssnickierier AB	7 "
"	Krokoms Träindustri AB	6 "
"	Teknikinformation AB	7 "
"	Byggservice AB	5 "
"	Hellbergs Entreprenad AB	9 "
"	Hagab AB	3 "
"	Dvärsätts El	7 "
"	Berhults Rör	3 "
"	Hissmoverken AB	4 "
"	SATAB Sågverkens Träproduktion AB	4 "
"	Bruksateljén	6 "
"	Krokoms-Hälsan	8 "

Näskotts församling

Näliden	Vivent AB	6 anställda
"	Ventilationsmontage AB	5 "
"	Wasa Lamell AB	7 "
Tullus	Tullus Bygg AB	7 "
Nordannäliden	Öhnstedts Bygg och Reparation AB	3 "
Ytterån	Jämttak KB	6 "
"	Gehå Emballage	7 "

Laxsjö församling

Laxsjö	Laxsjö Trafik	3 anställda
--------	---------------	-------------

Föllinge församling

Föllinge	Svenssons Åkeri AB	7 anställda
"	Föllinge Golv	7 "
"	Föllinge Sågverk AB	4 "
"	KL Processor AB	4 "
Störåsen	Störåsens Såg och Hyvleri AB	6 "
Ottsjön	Ottsjöns Snickeri HB	5 "

Offerdals församling

Kaxås	Bröderna Jonsson AB	6 anställda
Kälom	Käloms Träförädling	5 "
Ede	Anderssons Schaktmaskiner	5 "
Landön	Olsson och Söner Åkeri	6 "

Alsens församling

Trångsviken ISO-door Scandinavien AB	5 anställda
" Trångsvikens Chark AB	3 "
" Trångsvikens Bröd AB	3 "
" P O Maskin AB	6 "
" Rolands El	4 "
" Åse Media	6 "
" Trångsviken Bygg AB	7 "
Bleckåsen Edhs Såg AB	5 "

Dessutom 30-talet mindre företag inom främst träindustri, men även inom verkstad, livsmedel och grafisk industri.

Planeringsmål

Planprogrammet för Östersund/Krokom visar bl a industrins betydelse som "motor" i näringslivet och den ger underlag för skilda service-sektorer. För att främja inflyttning av nya företag, krävs attraktiva bostadsområden, en tilltalande miljö och en utbyggd service.

Bland målen i programmet anges att gränsen mellan Krokoms och Östersunds kommuner inte får utgöra hinder för industrins utveckling i Ås - Lugnvik. En detaljplan för industri och köpcentrum bör upprättas i området mot kommungränsen och E75.

I kommunens näringslivsprogram anges förslag till åtgärder för industriutvecklingen. Bl a sägs att de i kommunen befintliga tillverkningsföretagen är den viktigaste resursen. Stöd och rådgivning, samverkan mellan företagen, medverkan för att få en snabb handläggning i den kommunala förvaltningen är de högst prioriterade arbetsuppgifterna.

Industrimarksreserven i kommunen bör ses över.

En god beredskap att i plansammanhang underlätta företagens verksamhet och utveckling bör alltså eftersträvas.

3:8 Byggnadsverksamhet

Befolkningsutvecklingen i Krokoms kommun styrs i hög grad av det bostadsbyggande som kommer att ske i de delar som angränsar till Östersund. Det samarbete som nu pågår mellan Krokom och Östersunds kommuner "torde kunna innebära att bl a bostadsbyggnadsbehoven för den gemensamma planeringsregionen närmare kan preciseras och fördelas på respektive kommuner".

Sysselsättningen inom byggnadsbranschen har i stort sett varit god under den senaste tio årsperioden.

Utbyggnaden av förskolor och servicebostäder under 80-talet har haft stor betydelse.

Storsjötunneln, kraftverksutbyggnaden vid Foskvattnet samt omläggningen av E75 förbi Dvärsätt har ytterligare bidragit till syssel-

sättningen inom kommunen.

Framtiden ser ljus ut när det gäller sysselsättningen, främst då inom bostadsbyggandet i kommunens södra delar.

Planeringsmål

För att behålla en stabil byggnadsarbetarkår bör kommunen enligt bostadsbyggnadsprogrammet använda sina påverkanmöjligheter för att skapa en god planberedskap för såväl bostadsproduktion som industriinvesteringar.

Bland övriga kommunala insatser bör en förnyelse och omläggning av VA-ledningar anpassas till sysselsättningsbehovet på längre sikt.

3:9 Service

Den offentliga sektorn har expanderat starkt under 80-talet. Sysselsättningen ökade kraftigt inom sjukvård och undervisning medan tillväxten främst skett inom barn- och äldreomsorgen samt förvaltningen.

Även den privata tjänstesektorn har ökat under 80-talet. Varuhandel, restaurang och hotellverksamhet har i stort sett bibehållits oförändrat.

Planeringsmål

Enligt planprogram för Krokoms/Östersund är en regional service av hög klass nödvändig för att regionen skall kunna hävda sig gentemot andra tätortsområden i länet.

Företagsservice och kommunikationer är viktiga.

Vidare anges att den lokala servicen har stor betydelse för hushållens boendeförutsättningar. Låg- och mellanstadieskola, förskola och närbutik är en grundservice som bör finnas nära tillgänglig för de boende.

Enligt planprogrammet bör möjligheterna att lokalisera delar av den offentliga sysselsättningen till mindre tätorter uppmärksammas.

Syftet är att nå många som nu är hindrade att ta förvärvsarbete, att ge möjlighet till fler deltids- och kombinationsarbeten för att minska orternas sårbarhet.

Ökade insatser i turistanläggningar och aktiviteter krävs för att skapa tillskott för hotell, stugbyar och varuhandel.

3:10 Militära verksamheter

Försvarsverksamheten betyder mycket för näringslivet och sysselsättningen i Östersunds- och Krokomsregionen.

Norrlands Artilleriregemente, A4, förlas till Östersund vid slutet av

1800-talet och följdes av Jämtlands Fältjägerregemente, I5 och fjärde flygkåren, F4. Under de senaste åren har Armens tekniska skola och försvarets förvaltningsskola förlagts till Östersund.

Övningsområden finns belägna i östra delen av Krokoms kommun.

Planeringsmål

Den militära verksamheten är av stor betydelse för sysselsättningen och bör ges goda förutsättningar att utvecklas enligt planprogrammet för Östersund - Krokoms juni 1981.

Försvarets intresseområden kan av sekretesskäl ej redovisas på kartan till översiktsplanen. I samband med bygglovsprövning kontrolleras därför regelmässigt om det inom området från försvarets synpunkt finns förbud mot bebyggelse. Samråd skall ske med Länsstyrelsens försvarsenhet i frågor där försvarsintressen kan komma att beröras.

4 BOSTÄDER OCH SERVICE

4:1 Bostadsbestånd (1985)

I kommunen fanns 1985, 5 760 lägenheter, varav 1 070 byggda efter kommunsammanslagningen 1973/74.

Ägarkategori fördelas på

Enskilt ägande	ca 76 %
Allmännyttigt och kommunen	" 22 %
Bostadsrätt	" 2 %

Lägenhetsstorlek

1 rum och kök	10 %
2 " " "	19 %
3 " " "	22 %
4 rum och kök	24 %
5 " " "	15 %
6 " " "	10 %

Hushållsstorlek 2,36 personer i genomsnitt.

Lägenheter fördelade på kvalitetsgrupper

Moderna lägenheter	88 %
Halvmoderna "	4 %
Omoderna "	6 %

Bra bostäder

Såväl nyproduktion som ett omfattande om- och tillbyggnadsprogram har

medfört att bostadsbeståndet är bra. Andelen moderna lägenheter är därför hög (ca 88 %).

Större delen av bostadsbeståndet finns i enbostadshus med enskilt ägande. Flerbostadshus med två till tre våningar är förlagda till de större tätorterna, Krokomb, Nälden, Ås, Änge och Föllinge.

4:2 Mål för bostadsbyggandet

Kommunens bostadsförsörjningsprogram 1991 - 1995 anger mål och beskrivning av planerat bostadsbyggande.

Kommunens mål för bostadsbyggandet grundar sig framförallt på analyser av tomt- och lägenhetskönen och ambitionen att erbjuda flera bostäder åt äldre och ungdomar.

Dessutom syftar bostadsförsörjningsprogrammet till att:

- * redovisa möjligt bostadsbyggande med hänsyn till mark- och planfrågor
- * utgöra underlag för markförvärv, markanvändning och detaljplaneläggning
- * utgöra underlag för den ekonomiska planeringen avseende investeringar i gator/vägar, vatten, avlopp och övriga kommunala anläggningar samt drift och underhållsfrågor
- * ge underlag för samordning med övrig verksamhetsplanering såsom; skolverksamhet, barn- och äldreomsorg samt fritidsverksamhet etc.

Ekologiskt byggande

Begreppet ekologiskt byggande har under andra hälften av 1980-talet vuxit alltmer i betydelse. Från att "Tuggelite" (Karlstad), år 1985 lanserades som den första ekoby i Sverige finns idag närmare hundra ekobyprojekt.

Det är framförallt på landsbygden som ekobybyggandet tagit fart och som visat sig ge nya möjligheter inför framtiden. En fortsatt utveckling är att förvänta och kommer sannolikt att genomsyra all samhällsplanering.

I kommunen finns planer på ekobyar i Föllinge, Aspås och Rödön. Husen planeras att byggas i gammal jämtländsk stil och förses med sjövärme (vedeldning) och god isolering.

Som godtagbar VA-standard har föreslagits avloppsbrunnar med slamavskiljare och markinfiltration. Hushålls- och trädgårdsavfall komposteras inom respektive tomter.

Planeringsmål

Ekobybegreppet bör ges ett ökat intresse genom att redovisa erfarenheter från genomförda ekobyprojekt avseende teknisk utformning, plan-

eringsprocess, social organisation, ekonomi och finansiering.

Samla information och förståelse för det ekologiska systemets spelregler och de krav som måste ställas på dagens samhällsbyggande för att få en ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Kommunen medverkar för att få till stånd en konstruktiv dialog mellan "ekoby rörelsen" och samhället i övrigt och för att främja en generell utveckling mot ett ekologiskt samhällsbyggande.

4:3 Bostadsbyggnadsbehov

Det finns uppdämt behov av nya bostäder i kommunen. Bostadsförsörjningsprogrammet för 1991 - 1995 har därför som mål att ca 1 333 lägenheter skall byggas under perioden, vilket ger genomsnittet 266 lägenheter per år.

Under de följande sex åren fram till år 2000 bedöms bostadsbyggnadsbehovet till ca 150 lägenheter per år.

Fördelning av byggandet

Bostadsförsörjningsprogrammet 1991 - 1995 anges att utbyggnad påbörjas i Krokom, Dvärssätt och Ås med totalt ca 857 lägenheter.

I övrigt fördelas utbyggnaden enligt följande:

Föllinge	124 lgh
Ånge	46 "
Kaxås	18 "
Alsen	20 "
Trångsviken	34 "
Ytterån	29 "
Näliden	35 "
Aspås	49 "
Övriga orter	121 "
<hr/> Summa	476 lgh

Bostadsbehoven i olika områden har vägts mot varandra och mot kommunen som helhet. Detta för att undvika överbelastning av skolor och för att få bättre social miljö. Det är dock angeläget att nybyggnadstakten anpassas till den service som finns inom respektive områden och kan ge ett bättre underlag.

Möjligheterna till förtätning i äldre bostadsområden bör tillvaratas. Servicelägenheter bör byggas i äldre bostadsområden för att öka andelen lägenheter med god tillgänglighet.

Nya bostäder i glesbygdsområden skall i första hand lokaliseras, så att de bidrar till underlag för den befintliga servicen.

Fördelningen av byggandet har sedan i början av 80-talet diskuterats gemensamt med Östersunds kommun.

4:4 Bostadssociala mål

Äldre människor skall ges möjligheten att välja mellan olika boendeformer t ex ålderdomshem, servicelägenheter med och utan bostadsrätt eller vanliga lägenheter.

Antalet äldre ökar. Den 31 december 1988 var antalet personer som var 65 år och äldre, 2 808 st, vilket motsvarar 20 % av kommunens befolkning.

Många äldre i glesbygdsområden har ofta som önskemål att få flytta in till tätorter som har god service. Antalet lägenheter måste därför öka och äldre lägenheter handikappanpassas vid ombyggnad.

Mindre lägenheter bör även byggas för de ungdomar som söker sin första egna bostad. Alla bostadssökande skall ges möjlighet att välja upplåtelseform. Lägenheter i småhus skall inte bara omfatta äganderätt utan också bostadsrätt och hyresrätt.

Det finns behov av hyreslägenheter ute i byarna, dels för ungdomar som bildar eget hushåll och dels för äldre människor som finner det egna huset för stort, men vill bo kvar i hembyn. På så sätt frigörs också äldre, billigare och stora bostäder för barnfamiljer.

4:5 Utbildning

Skolor

Skolväsendet i Krokoms kommun är organisatoriskt uppdelat i 3 rektorsområden för grundskolan och 1 rektorsområde för gymnasie- och vuxenutbildning samt för invandrarundervisningen.

Grundskolan	omfattar ca	1 800 elever
Gymnasieskolan	" "	50 "
Kom Vux	omfattar ca	75 elever
Svenska för invandrare	" "	20 "

I den kommunala musikskolans undervisning deltar ca 700 elever. Inom kommunens skolväsende finns ca 200 lärare och ca 50 icke undervisande personal anställda.

Rektorsområde	Skola		Kapacitet	Beläggning	Elever
		klassrum	klasser		
Krokoms ro	Nyheden	H	14	12	291
	Kvarnback	M	5	6	123
	Hissmoskolan	L	6	6	100
	Ås	LM	10	11	213
	Dvärsätt	LM	3	3	51
	Rödön	LM	3	2	38
	Ytterån	LM	3	3	55
	Trångsviken	LM	3	2	39
Föllinge ro	Cederberg	H	8	6	113
	Kyrkslätten	LM	6	6	92

Laxsjö	LM	2	2	24	
Häggsjövik	LM	2	2	22	
Skärvången	LM	1	1	11	
Valsjöbyn	LM	2	1	11	
Aspås	LM	6	5	69	
Offerdals ro	Änge	MH	14	11	239
Bångåsen	L	2	2	26	
Kaxås	LM	3	2	39	
Rönnöfors	LM	2	1	9	
Landön	LM	2	2	18	
Nälden	LM	6	6	102	
Hov	LM	3	2	27	
Västbygden	LM	2	2	32	

Utbyggnadsbehov - lokalfrågor

Ett ökande elevunderlag i Ås och Krokomsområdet medför under 90-talet behov av ytterligare skollokaler.

Den nya grundskollärautbildningen som påbörjades läsåret 1988/89, utbildar dels lärare med inriktning på årskurserna 1 - 7 och dels med inriktning på årskurserna 4 - 9. Detta kommer att få genomslag på skolorganisationen omkring sekelskiftet, men måste beaktas i samband med skolbyggnationer under 90-talet.

Ås skola

Vid skolan finns för närvarande 10 klassrum. Av elevprognosen för skolan framgår att det blir ett permanent behov av 11 klassrum fram till läsåret 1994/95, varefter 12 klassrum kommer att behövas.

Ett nytt bostadsområde planeras för Ås - Lugnviksområdet med ca 1 000 lägenheter. Samverkan över kommungränsen har därvid förutsatts bl a på skolområdet.

Vid överläggningar mellan de båda berörda kommunerna har utgångspunkten varit att Krokoms skulle svara för låg- och mellanstadieundervisningen för området, medan högstadieeleverna hänvisas till Östersund.

Konsekvenserna av detta blir då att en ny LM-skola för ca 20 klasser måste uppföras i området.

Dvärsätt

Vid Dvärsätts skola finns för närvarande 3 klasser. Planerad utbyggnad med ca 150 lägenheter, det så kallade Sandnäsprojektet, kräver uppförande av en ny skola i Dvärsätt. Behovet av klassrum beräknas därvid öka från tre till nio.

Krokoms

För låg- och mellanstadiet i Krokoms, finns på Hissmoskolan och Kvarnbackskolan för närvarande 11 klassrum.

Planerat bostadsbyggande (BFP 1991 - 1995) kommer dock att kräva 12

klassrum fram till läsåret 1996/97, varefter 14 klassrum kommer att behövas.

Eventuell överföring av LM-elever från Hissmofors och Nyheden till Dvärsätts skola, skulle innebära en avlastning för Krokoms och medföra ett permanent behov av 12 klassrum utifrån nu kända fakta.

Föllinge

Ny LM-skola planeras bli uppförd i anslutning till befintlig högstadieskola 1993 och senare. Nuvarande LM-skola är hårt nedsliten och saknar skolmåltids-, slöjd- och idrottslokaler.

Hotagen

Inom Hotagenområdet finns för närvarande LM-skolor i Valsjöbyn och Häggsjövik. Elevunderlaget sviktar inom området varför skolstyrelsen överväger uppförande av en LM-skola för Hotagenområdet.

Högstadieskolor

För högstadieskolorna i Krokoms och Änge, krävs handikappanpassning och för samtliga skolor dessutom komplettering med arbetsplatser för lärare.

Gymnasieskola

Krokoms kommuns gymnasieskola omfattar för närvarande en 2-årig Verkstadsteknisk linje samt en 3-årig Fordons- och Transportteknisk linje ingående i ÖGY-försöket.

Den Verkstadstekniska utbildningen är ej grendelad utan leder efter grundutbildningen i Åk 1 till fortsatt verkstadsmekanisk utbildning i Åk 2.

Vid Fordons- och Transporttekniska linjen har vi i Krokoms grundutbildningen i Åk 1, vilket innebär att eleverna får lära sig grunderna inom fordonstekniken på olika typer av motorer och växellådor samt bromsar, elsystem, fjädring samt hydraulik m m.

I Åk 2 - 3 har vi grenen Transportteknik och dit söker eleverna från alla Åk 1 inom ÖGY i länet. Vid denna utbildning får eleverna traktörkörkort, truckförarbevis, förarbok för hjullastare samt de flesta även körkort på tung lastbil med släp.

Lokalmässigt har gymnasieskolan i dagsläget mycket bekymmer. Den verkstadstekniska verksamheten bedrivs i alldeles för små lokaler på Hägraskolan och efter 1992 när utvärderingen har skett med ÖGY-försöket blir utbildningen förmodligen 3-årig och då har vi ej lokaler till detta. Den fordonstekniska utbildningen bedrivs idag i förhyrda lokaler som i och för sig ej är dåliga, men de är redan till hösten för små när det 3:e året kommer. Vidare har Yrkesinspektionen satt en dispens till 1992 då de kommer att kräva bättre förhållanden för både elever och personal.

Arbetet fortsätter med att få hit omsorgsutbildningar inom barnomsorg i första hand, men även inom äldreomsorg.

Med detta som bakgrund så är det en uttalad förhoppning om att arbetet med den nya gymnasieskolan med lokaler även för Kom-Vux fortsätter som vanligt och att även resurser frigöres till förarbetet så att man 1992-93 kan se att byggnationerna har kommit igång.

Musikskola

Bildades vid kommunsammanslagningen 1974. Avgiftsbelagd med 300 kr per läsår från och med andra undervisningsåret.

Musikskolan har för närvarande 21 lärare anställda. Av dessa är 6 st heltidslärare (29 tim/v), 12 deltidslärare samt 3 timlärare. Musikskolan administreras av 1 musikledare och en halv kanslistjänst.

672 elever går i musikskolan, därav är 22 vuxenelever. Detta innebär att ca 40 % av grundskolans elever i kommunen erhåller undervisning. En hög siffra.

Musikskolan har i sin budget 287 undervisningstimmar per vecka. Denna budget är tyvärr för låg. Ett visst antal elever hamnar på kölistan. Vårt mål är att samtliga som söker till musikskolan skall kunna beredas plats.

Undervisning sker på de flesta instrument och i sång.

Ensembler finns såsom blåsorkester, spelmannslag, rockgrupper och körer m m.

Vissa av lärarna deltar i Krokoms stråkorkester.

Vårt absolut största problem vid sidan av små resurser är lokalerna. Det finns ingen lokal speciellt anpassad för musikskolans behov. Det gäller både utrustning och akustik. Dessutom kommer vi i sista hand då det gäller nyttjande av lokaler ute på skolorna. Vi får försöka att pussla in tiderna då grundskolan ej behöver lokalerna. Detta innebär att vissa lärare undervisar i skolmåltidslokaler, sköterskerum samt förråd m m. Vi är hänvisade till att undervisa dagtid på grund av att de flesta elever har skolskjuts.

Lärarna har mycket restid i sitt arbete. Svårigheter uppstår då många undervisar på mer än en skola. På de större skolorna kan det finnas flera lärare samtidigt. Ett speciellt musikrum bör finnas på varje skola.

En föräldraförening finns inom musikskolan. Den är mycket aktiv och stöttar musikskolan med all tänkbar praktisk hjälp. Ett ombud finns på varje skola inom kommunen. De ställer upp vid musikcafeer, musikavslutningar, turneer och föräldrarkvällar m m.

Musikskolans mål

- I grundskolans lågstadium, genom lokal skolutveckling och i nära samarbete mellan grundskola och musikskola, utveckla intresset för sång och instrumentalmusik.

- Instrumentalundervisningen skall inriktas mot ett ökat sammusicerande och i valet av instrument skall ensembleinstrument prioriteras.
- Verksamheten skall inriktas mot ensembler och orkestrar som är verk-samma både under skoltid - inom rubriken fritt valt arbete - och på fritiden, då ett sammusicerande kan utövas tillsammans med både barn, ungdom och vuxna.

I nära samarbete med andra nämnder och studieorganisationer skall musikskolan i verksamheten stödja och medverka till att ensembler och orkestrar bildas för att öka gemenskapen och levandegöra kontakten med de lokala musiklivets kulturella arv och utveckling.

För att fördjupa och klargöra informationen om musikskolans verksamhet och inriktning bl a vid valet av instrument, är det önskvärt att musikskolans lärare i en samlad ensemble besöker kommunens skolor för att spela, sjunga och medverka i sammusicerandet.

Skolstyrelsens målsättning i övrigt är:

att alla elever som söker till musikskolan skall erbjudas undervisning.

att verka för bildande av skolorkestrar.

att vidareutveckla samarbetet med musikskolans föräldrarförening.

Åsbygdens gymnasieskolor

Skolorna i Åsbygden gör att man utan överdrift kan säga att lilla socknen Ås haft ett avgörande inflytande på jämtländsk kultur och även jord- och skogsbruksutvecklingen i länet. Glädjande är att skolorna troligen kommer att spela ännu större roll i framtiden.

Torsta landbruksskola, Rösta lantushållsskola samt Halåsens skogsbruksskola har från den 1 januari 1984 omorganiserats och samordnats till Åsbygdens gymnasieskolor. Alla tre skolorna bedrivs under gemensam ledning.

Skolorna Torsta och Rösta har tillsammans länets största jordbruk med ca 70 kor och lika många ungdjur. Ladugården är mycket modern och för att giva möjligheter till allsidig utbildning, finns såväl mjölkkor som köttdjur. I svinstallet finns 30-40 suggor och ca 200 slaktsvin. Resultatet av uppfödningen har givit goda resultat.

Femtio getter med många killingar är grunden för en intressant utbildning i getskötsel. Skolan har eget mejeri och kan alltså ge komplett utbildning i skötsel av en getgård. Detta är skolan ensam om i hela landet och eleverna kommer också långväga ifrån.

Hästutbildning går också att få via Åsbygdens gymnasium och då i fint samarbete med Vångens hingstuppfofningsanstalt i Alsen.

För att göra djuruppsättningen komplett finns också höns, kalkoner, fasaner, raphöns och bin inom skolorna.

Tack vare de många djuren får skolan gott om gödsel och därför kan skolan efter en övergångsperiod gå över till alternativodling och skall då inte använda konstgödsel eller olika slag av besprutningsmedel.

Skolan utnyttjar alla sina resurser till det egna hushållet. Hela djurkroppar tas tillbaka från slakteriet så att eleverna får lära sig styckning och köttet förvaras och användes i elevernas egen mat.

Skolan har också egen potatis, egna grönsaker från köksväxtodling på Rösta, egna ägg och kycklingar. Kort sagt ett gammaldags storhushåll i undervisningens tjänst. De mångsidiga resurserna skapar förutsättningar för ett mångsidigt utnyttjande till olika utbildningsbehov.

Halåsens skogsbruksskola startades i början på 1930-talet för att möta skogsägarnas utbildningsbehov. Elever på både Birka och Torsta hade skogsskötsel på sitt schema under 1940/50-talet. Då behovet av en särskild skogsskola blev starkare i början på 1950-talet skapades den nuvarande skogsskolan. Sedan dess har skolan arbetat mycket med skogsbrukets rationalisering och varit helt i takt med utvecklingen.

Till ovan landstingsägda skolor i Ås, finns även Birka folkhögskola som startades i början på 1900-talet, som en lantushållsskola i Torsta. År 1918 flyttade Birka folkhögskola till nya lokaler vid skolans nuvarande plats.

Anpassningen till tidens krav gjorde att lantushållsskolan upphörde 1945 och Rösta blev lantushållsskola. Jordbruket vid Birka bedrevs fram till 1951 varefter skolan formades till att vara endast folkhögskola.

Under 1950-talet byggdes skolan om nästan helt; ny huvudbyggnad, elev- och personalbostäder samt ny rektorsbostad uppfördes. Sedan 1974 har skolan fått flera olika inriktningar på undervisningen.

Den allmänna linjen är kvar som bas. Musiklinjen startade 1968 och har utvecklats och blivit en värdefull startpunkt för många begåvningar. På fritidsledarsidan lär sig ungdomarna att umgås med vår jämtländska natur och de kan därigenom berika sina framtida arbetsplatser med sina kunskaper.

En ny spännande utbildning är behandlingsassistentkursen. Här får de som arbetar med alkoholister, narkomaner och socialt handikappade, en bred kunskapsbas.

Birka folkhögskola är också de korta kursernas skola, med gymnastik- och musikleger, handikappkurser, äldrekurser m m.

Framtidens naturbruksskola

Åsbygdens gymnasieskola blir ännu mera spännande i framtiden, genom en helt ny treårig utbildning - Naturbrukslinjen. Helt kort innebär naturbrukslinjen att alla ungdomar som önskar ägna sig åt jordbruk,

skogsbruk, trädgårdsarbete eller vattenbruk skall kunna få sin grundutbildning i Ås.

4:6 Barn- och äldreomsorg

Socialtjänst

Socialtjänsten skall enligt lagen (SOL) bl a medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda, främja goda miljöer i kommunen. Insatserna skall särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen.

Vidare skall socialtjänsten verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att den blir lätt tillgänglig för alla.

Även i övrigt skall socialtjänsten ta "initiativ" till att bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdom, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd.

Barnomsorg

Efterfrågan på platser i kommunal barnomsorg fortsätter trots att antalet platser ökat väsentligt under de senaste åren.

Ökning av barnafödandet liksom ökningen av den kvinnliga förvärvsfrekvensen är några av orsakerna till efterfrågeutvecklingen.

Mål

Målet för utbyggnaden av barnomsorgen är full behovstäckning. Kommunen skall enligt riksdagsbeslut tillse att samtliga barn över 18 månader erbjuds någon form av barnomsorg från och med 1991. Barn över 4 år, som inte har plats i daghem, har från denna tidpunkt rätt till plats i öppen förskola. Fortsatt utbyggnad av förskolor, fritidshem och deltidsförskolor kommer därför att behövas.

Barnomsorgen skall utveckla en tillhörighetskänsla och samhörighet till bostadsområdet och de människor som bor där. Föräldrarna skall så långt möjligt erbjudas barnomsorg inom närmiljön, vilket förutsätter att barnomsorgen är väl utbyggd inom kommunens olika delar.

Öppna förskolor skall finnas tillgängliga där behov föreligger.

Barnomsorgens lokaler skall utvecklas till en resurs på kvällar och helger för föräldrar och boende, i syfte att skapa trivsel och gemenskap i bostadsområdet.

Äldreomsorg

Kommunen och landstinget beslutade 1983 att samverka kring äldreomsorgen utifrån en ny inriktning, bl a att samhället genom olika åt-

gårder skall underlätta för människor att bo kvar hemma.

Antalet äldre personer kommer att fortsätta att öka fram till år 2000. Särskilt stor är ökningen för de allra äldsta med behov av om-vårdnad och service. Ett boende med låg tillgänglighet innebär oftast att behov av vård och service uppstår tidigare än nödvändigt.

Omkring 23 % av totala antalet personer, 65 år och äldre i Krokoms kommun erhåller kommunal hemtjänst.

Mål

Det främsta målet med hemtjänsten är att ge människor möjlighet att bo kvar i sin hemmiljö så länge som möjligt. Även om hjälpbehoven ökar skall personer med stora omvårdnadsbehov genom olika stödinsatser i ökad utsträckning kunna välja att bo hemma.

Social kontakt och ömsesidigt stöd skall främjas bl a genom ett integrerat boende där även människor med särskilda omvårdnadsbehov skall kunna bo i vanliga bostadshus tillsammans med andra.

Olika former av serviceboende liksom bra och tillgängliga bostäder, kommer att behövas i större utsträckning. Genom att på olika sätt stödja och underlätta det egna boendet kan den enskildes resurser tas till vara.

Följande nya vägar eller vägombbyggnader planeras inom kommunen enligt Vägverkets flerårsplan 1991 - 1997.

- Väg 340 genom Häggsjövik
- " 340 söder N Skärvången och Rötvikén - Hotagen
- " 689 Vallrun - Åkersjön

Bron över Rödösundet, väg 609, 614 och 615

Den 28 januari 1991 togs det formella beslutet att bilda Rödöbron AB, genom ett unikt samarbete mellan offentligt och privat kapital, vilket innebär att landets första avgiftsfinansierade bro kan börja byggas mellan Frösön och Rödön.

Bakom det nya bolaget står Vägverket, Östersund, Krokoms och Åre kommuner, tillsammans med sex jämtländska företag; Camfore, Persson Invest, Länsförsäkringsbolaget, Trafikanläggningar, Jämtfrakt och Åreliftarna.

Bolaget har fått koncession att under 20 år framöver ta upp avgifter av dem som nyttjar bron.

Brobygget beräknas påbörja andra halvåret 1991 och vara färdig sommaren 1993.

Bron över Rödösundet kommer att få en positiv betydelse för utvecklingen både i Storsjöområdet och för kommunikationerna i väster mot Krokoms och Åre.

I konkurensen om turister betyder snabba och bekväma transporter mellan flygplatsen på Frösön och de västra besöksområdena mycket. Det är därför viktigt att väg 609 och 614 mellan Rödösundet och Ytterån förbättras så att högsta tillåtna hastighet kan höjas till 110 km/tim. För att höja konkurenskraften för Krokoms tätort bör även väg 615, mellan Rödön och Dvärsätt förbättras.

Dessutom planeras ombyggnads- och förstärkningsarbeten på en rad broar inom kommunen. Dessa ombyggnader kommer till större delen att utföras i omedelbar anslutning till befintliga brolägen.

Följande arbeten planeras

Väg nr	Objektbenämning		Beräknad medelstillelning		
340	Rengshovden	Valsjöbyn	Bro nr 274	1992	
675	Hålltjärns utl	Kaxås	" "	230	"
756	Raftan	Raftälven	" "	286	1993
340	Långan	Landön	" "	256	1994
340	Åkerån	S Lillholmsjö	" "	227	"
675	Ångsjöån	V Rönnöfors	" "	224	"
670	Bleckåsen	N Högåsen	" "	244	"
615	Indalsälven	Dvärsätt	Bro nr 240	1995-97	
751	Stubbnäsbäcken		" "	265	" "
611	Indalsälven	Krokom	" "	237	" "
666	Bleckåsen	Alsen	" "	257	" "
692	Storbäcken	Gunnarvattnet	" "	272	" "
692	Hembäcken	Gunnarvattnet	" "	273	" "
745	Intagningskanal	Kattstrupen	" "	254	" "

Planeringsmål

Bebyggelsefrågor är så sammankopplade med vägfrågornas lösning att en samordning mellan Vägverkets långsiktiga planering och kommunens, är nödvändiga.

Översiktsplanen erbjuder en möjlighet för kommunen och Vägverket att gemensamt komma fram till en bra lösning av aktuella vägfrågor i kommunen.

Bra vägar med god transportstandard är av avgörande betydelse för kommunens framtida utveckling.

Behov av ökade anslag till förbättringar och underhåll av vägnätet är stort.

Kommunen föreslår Vägverket att följande vägprojekt får följande prioritet och om möjligt tidigareläggs enligt flerårsplan.

Vägprioritering inom Krokoms kommun

Väg 339	Lövsjön - Laxsjö - Strömsund
" 340	Landön - Toskströmmen
" 615	Rödön - Dvärsätt
" 670	Trångsviken - Slätte

- " 671 Bleckåsen - Nordbyn
- " 671 Kaxås - Nordbyn
- " 675 Rönnöfors - Frankrike
- " 675 Förbi Ede samhälle
- " 687 Vallrun - Bakvattnet
- " 745 Aspås - Aspåsnäset
- " 836 Lövsjön - Ottsjön

Särskilda rekommendationer för bebyggelse utmed allmänna vägar redovisas i "Översiktsplanens rekommendationer".

5:2 Kollektivtrafik

Linjetrafiken i länet har tidigare drivits med Z-trafik (kommunförbundet för kollektivtrafik i Jämtlands län), som huvudman. Landstinget kommer 1990 att överta huvudmannskapet. Kostnadsfördelningen mellan kommunen och landstinget ändras samtidigt som kommunens möjligheter att påverka trafiken minskar.

Den nya trafikhuvudmannen THM får den dagliga benämningen; Läns-
trafiken (i Jämtlands län).

THM kommer att ha ett 100 procentigt beslutsansvar för trafik i 7 kommuner (ej Östersund).

THM kommer att ha ett ekonomiskt ansvar för en basvolym motsvarande 80 % av trafikvolymen 88/89 i dessa kommuner och dessutom ett 100 procentigt ansvar för kompletteringstrafiken i de 7 kommunerna.

De 7 kommunerna kommer att ha ett 100 procentigt ekonomiskt ansvar för trafik utöver landstingets basvolym. Ansvarets ekonomiska omfattning förändras i takt med trafikförändringarna.

Planeringsmål

Det är mycket viktigt att en god linjetrafik som täcker hela kommunen kan upprätthållas.

Det innebär täta och snabba turer på de mer trafikerade linjerna och en anpassning i turtäthet och fordonsstorlek i glesbygden.

Det är även viktigt att utnyttja samkörning t ex av skolbuss - och linjetrafik samt att genom t ex flexitid förbättra reseunderlaget för arbetspendling.

5:3 Järnvägen

Statens järnvägar delades den 1 juli 1988 i två helt skilda företag, Banverket och Affärs-SJ.

Banverket skall uppträda som sektorsmyndighet och har till uppgift att bevaka att järnvägens infrastruktur beaktas på lämpligt sätt i den fysiska planeringen.

Banverket är uppdelat i fem regioner, den norra delen med säte i Luleå, administrerar planfrågor i Krokoms kommun.

Inom SJ ansvarar fastighetsdivisionen för plan- och fastighetsfrågor. Divisionen har sitt huvudkontor i Stockholm med verksamheten fördelad på fem regioner där region Nord, med kontor i Sundsvall omfattar Krokoms kommun.

Kommunen genomkorsas i nord - sydlig riktning av mellanriksbanan mot Trondheim som är av riksintresse och i nord - östlig riktning av Inlandsbanan.

Enligt banverkets nu gällande investeringsplaner kommer jänvägslinjen Östersund - Storlien att rustas upp. I arbetena ingår trumförlängningar, frostskydd, makadamisering och spårbyte m m.

Hastigheten för persontåg kan ökas till 120 km/tim.

Järnvägstrafik: 8 - 9 persontåg/dygn
2 godståg/dygn
4 - 10 extra tåg på lördagar vintertid

De reguljära persontågen gör uppehåll på följande stationer inom kommunen: Krokoms, Nälden och Trångsviken.

Nälden och Krokoms är även upplåtna för vagnslasttrafik.

Väster om Krokoms har en ny virkesterminal anlagts, som möjliggör virkestransporter med två tågsätt/dygn till SCA:s virkesterminal i Sundsvall.

I Krokoms vill SJ att stationsverksamheten samordnas med busstationen för att tillskapa ett fungerande resecentrum.

Inlandsbanans öde diskuteras för närvarande flitigt. Det är ännu osäkert i vilka former trafiken kommer att drivas i framtiden, eller om en nedläggning på längre sikt kommer att ske.

Plankorsningar utgör för närvarande järnvägens största säkerhetsproblem. Medel att systematiskt begränsa och förbättra dessa är tyvärr starkt begränsade. Endast punktinsatser på exceptionellt dåliga och framförallt olycksdrabbade ställen kan göras.

Beträffande byggande intill järnväg - se "Rekommendationer".

Mål

Bl a ur miljösynpunkt är det viktigt att godstrafiken på både järnvägslinjen Östersund - Storlien och Inlandsbanan ökar i förhållande till landsvägstransporterna.

Transporterna av tungt gods och farligt gods bör i större utsträckning ske på järnväg, då detta ger en rad samhällsekonomiska fördelar.

Kommunen vill ha kvar trafiken på Inlandsbanan. Gods och passagerartrafiken på banan är en förutsättning för en positiv utveckling av näringslivet i Norrlands inland.

5:4 Flyg

Flygfält med linjetrafik finns inte i kommunen. Närmaste flygfält är Östersund - Frösöns flygplats.

Flygplatsen används för både civilt och militärt flyg. Flygplatsen har en bana. Banans förlängning i nordvästlig riktning går över obebyggda delar av Frösön och över Storsjön (sydväst om Rödöns sydspets).

Flygplatsen på Frösön är av utomordentlig stor betydelse för regionen. Flygtransporterna utgör ett viktigt komplement till marktransporterna.

Med tillkomsten av Rödösundsbron kommer flygplatsen på Frösön att betyda mycket i konkurrensen om turister till besöksområdena i Krokom.

Prognoserna för framtiden (år 2000) pekar på närmast en fördubbling av den civila trafiken. Övergången till större och tystare plan innebär ändå att bullerstörningarna från civilflyget kommer att minska.

På den militära sidan kan bullerutbredningen med övergången till JAS 39 Gripen, enligt (Boverkets utredning av den 30-01-1991 401-1885/90) utförda beräkningar knappast utgöra något hinder för Krokomsregionens långsiktiga utveckling.

Bullermattorna för JAS förutsätter vissa förändringar i flygplanens uppträdande vid flygplatsen. Förändringarna kan göras utan påtaglig inverkan på användningen (enligt utredningen). (Se kap 6 Hälsoskydd).

5:5 Telekommunikationer

Samhället blir alltmer beroende av säkra telekommunikationer. Genom radio, television, telefon och data-kommunikationer kan information i tal, skrift och bilder snabbt överföras över stora avstånd.

Televerket ansvarar för hur anläggningar för telekommunikationer påverkas av den fysiska miljön. Televerket har publicerat en rapport: "Telekommunikationer i den fysiska planeringen, PBL/NRL, underlag nr 14", som beskriver hur telekommunikationerna kan behandlas i kommunens översiktsplan.

Televerket Radio handlägger de trådlösa kommunikationerna inom televerket. Kommunen innefattas av nedre Norrlands teledistrikt i Sundsvall.

Televerkets viktigaste intressen som särskilt bör bevakas i den översiktliga planeringen är bl a att de viktigaste telekablar, ridskablar och optiska kablar inte skadas.

För televerkets trådlösa kommunikationer är det av stor vikt att fri sikt kan garanteras för radiolänkstråk m m.

För närvarande finns inga intresse motsättningar som motverkar att särskilda markreservationer görs för televerkets anläggningar.

Mål

Kommunen är angelägen om att få behålla goda telekommunikationer samt att telenätet förstärks med nya system som ger möjligheter till utökad datakommunikation i hela kommunen.

Samråd sker med Televerket i all detaljplaneläggning.

6 HÄLSOSKYDD

6:1 Buller

Trafikbuller utgör för närvarande och kommer troligen under lång tid att utgöra, ett av de största miljöproblemen i bl a kommunens tätorter.

Flygbuller

Flygtrafiken från flygplatsen på Frösön ger upphov till bullerstörningar huvudsakligen över Rödön och Ås.

Den militära flygtrafiken är fortfarande den dominerande bullerkällan.

Planerade byten av flygplanstyper beräknas öka bullerbelastningen från militärt flyg. Även den civila flygtrafiken beräknas expandera medan byten av flygplanstyper ändå beräknas medföra en minskad belastning av buller.

Den av Boverket utförda konsekvensutredning för bebyggelsemiljön, bostadsförsörjning och markanvändning av den planerade introduktion av JAS 39 Gripen vid flottflygplatsen på Frösön, kommer enligt beräkningarna knappast utgöra något hinder för Krokomsregionens långsiktiga utveckling. Endast en liten del av bebyggelsen i Ås - Lugnvik och Rödöns sydspets, berörs av högre buller än 55 dB (A) år 2000. (Se bifogad bullerutbredningskarta då JAS Gripen beräknas tas i bruk)

Järnvägsbuller

Även järnvägstrafiken ger upphov till bullerstörningar för den bebyggelse som ligger nära spårområdet. Här gäller i princip samma riktvärden som för vägtrafikbuller.

Under "Rekommendationer" angivna "Förslag till bullerpolicy för Banverket" skall gälla vad avser "Gränsvärden för järnvägsbuller".

Vid nybebyggelse eller planläggning i närhet av järnväg skall samråd ske med SJ och Banverket.

Miljövårdsprogram

Enligt kommunens miljövårdsprogram skall följande bullerfrågor prioriteras.

* Ta fram trafikbullerutredningar och åtgärdsprogram vid behov.

- * Bevaka att industrifläktar ljudisolerats vid behov.
- * Via Lantbruksnämnden ge information till lantbrukare om bullerdämpande åtgärder för hötorkar och dylikt. Hastighetstorkar inom jordbruket bör undvikas.
- * Löpande följa upp buller från flyg- respektive fritidsaktiviteter med eventuella restriktioner.

6:2 Luft

Undersökningar har visat att klimatet har en mycket stor betydelse för luftkvaliteten. Låg temperatur och inversion (dålig luftomsättning) bidrar till den dåliga luften vintertid.

Kommunen har i sitt Miljövårdsprogram beskrivit en rad åtgärder som skall ligga till grund för och verka för bl a bättre kontroll och insatser för att förbättra luftmiljön.

Eftersom den övervägande delen av de skadliga luftföroreningarna här- rör från biltrafiken, bör insatserna för att förbättra luftmiljön in- riktas på trafiken.

De mätningar som sker av kväveoxidhalterna vintertid bör användas vid bebyggelse- och trafikplanering.

För övrigt skall kommunens Miljöpolitiska handlingsprogramms angivna principer och angelägenhetsordning gälla.

6:3 Vatten och avlopp

Vatten

Vattenverk	Vattentäkt	Reningsmetod	Ansl ant	Utnyttj	Ansl
			peroner	grad	% område

Krokom	Krokomsviken	F, A, Sö, C1	3 000	65 %	Krokom, Dvärsätt, Aspås, Hissmofors
--------	--------------	--------------	-------	------	--

Ås	Åssjön	L, C1	1 500	90 %	
----	--------	-------	-------	------	--

Rödön	Storsjön	L, UV-ljus	300	80 %	
-------	----------	------------	-----	------	--

Nällden	Nälldsjön	F, A, Sö, C1	1 600	53 %	Nällden, Vaplan, Ytterån
---------	-----------	--------------	-------	------	--------------------------------

Trångsviken	Storsjön	L, C1	340	35 %	
-------------	----------	-------	-----	------	--

Kluk	Kougstasjön	L, C1	100	65 %	
------	-------------	-------	-----	------	--

Alsen	Borrbrunn	H, J, C1	160	65 %	
-------	-----------	----------	-----	------	--

Änge	Borrbrunn	Ss, H, UV-ljus	400	75 %	
------	-----------	----------------	-----	------	--

Ede	Hällsjön	Ss, C1	100	55 %	
-----	----------	--------	-----	------	--

Kaxås	Åfloån	L, C1	110	35 %	
-------	--------	-------	-----	------	--

Föllinge	Grundvatten	Vyredax	600	65 %	
----------	-------------	---------	-----	------	--

Laxsjö	Kvarnbäcken	Ss, C1	140	60 %	
--------	-------------	--------	-----	------	--

Skärvången	Skärvångssjön Ss, C1, A	120	60 %
Åkersjön	Kvarnbäcken L, C1	150	40 %
Bakvattnet	Bakvattnet Ss, C1	40	15 %
Rörvattnet	Rörvattnet Ss, C1	50	17 %
Rötviken ö	Borrbrunn	50	60 %
" v	Borrbrunn C1	20	30 %
Häggsjövik s	Grundvatten	15	40 %
" ö	Grundvatten	20	40 %
" n	Grundvatten	40	50 %
Kälen	Borrbrunn Ss	6	30 %
Hotagen	Borrbrunn C1	12	40 %
Valsjöbyn	Borrbrunn	40	70 %

Förklaringar, reningsmetod

F = kemisk fällning
 L = långsamfiltrering
 Ss = snabbsandfilter, slutet
 Sö = snabbsandfilter, öppet
 C1 = klorering
 A = alkalisering
 H = avhärdning
 J = avjärning
 UV - ljus = ultraviolet strålning
 Vyredax = vattenrening i jordlagren

Vattenförbrukning från kommunens vattenverk har i stort sett varit konstant de senaste åren, trots ett ökat antal abonnenter. Utslaget per person och dygn var förbrukningen 1986 (inkl industrier) ca 470 liter, medan den sjunkit till 430 liter 1988.

Av kommunens ca 14 000 invånare är ca 8 900 anslutna till kommunens vattenverk. I kommunen finns 13 st ytvattenverk och 11 st grundvattenverk.

Vattentillgången är för närvarande tillfredsställande i samtliga orter sedan Föllinge under år 1989 tagit i bruk en ny grundvattentäkt och Laxsjö påbörjat ombyggnad av ytvattenverket.

Glesbygden försörjes med enskilda vattenanläggningar eller från enskilda vattenföreningar.

Avlopp/Avloppsverk

Område	Recipient	Anslutna	Utnytt-	Anmärkningar
		personer	jande %	

Krokom/Hissmofors

Aspås	Indalsälven	2 600	70 %	Höggradig, mekanisk biologisk-kemisk
-------	-------------	-------	------	--------------------------------------

					rening, biologiska dammar
Hägra	Indalsälven	80	100 %		Slamavskiljare, tryckkamarbrunn
Dvårsätt	Storsjön	310	100 %		Mekanisk rening
Ås	Åssjön	1 400	40 %		Höggradig, mekanisk biologisk- kemisk rening
Rödön	Markbädd	60	100 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Nälden/Vaplan mekanisk rening	Alsensjön Ytterån	1 540	60 %		Höggradig, biologisk
Trångsviken	Storsjön	310	60 %		Mekanisk, kemisk biologisk rening
Alsen	Alsensjön	150	80 %		Biologiska dammar
Kluk	Kougstasjön	60	60 %		Mekanisk, kemisk rening
Änge	Näldsjön	380	60 %		Mekanisk, kemisk rening
Ede	Markbädd	80	50 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Kaxås	Hällsjön	110	50 %		Mekanisk, kemisk rening
Föllinge	Föllingsjön	600	60 %		Mekanisk, kemisk rening
Laxsjö	Laxsjön	130	50 %		Biologiska dammar
Skärvången	Skärvången	100	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Åkersjön	Åkersjön	150(400)	40 %		Biologiska dammar
Bakvattnet	Bakvattnet	30	30 %		Mekanisk, kemisk rening
Rörvattnet	Rörvattnet	50	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Rötviken	Hotagssjön	50	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Häggsjövik ö	Häggsjön	20	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Häggsjövik n	Häggsjön	40	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Hotagen	Hotagssjön	10	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn
Valsjöbyn	Valsjön	40	75 %		Slamavskiljare, trekammarbrunn

x) Beroende på tömningsfrekvens

I kommunen finns 11 st avloppsreningsverk, 3 st biologiska dammar samt 9 st kommunägda slamavskiljare (trekammarbrunnar). Av kommunens ca 14 000 innevånare är ca 8 300 anslutna till kommunens avloppsledningsnät. Resten har enskilda avloppsanläggningar.

Byggnader och maskinutrustning i avloppsreningsverken är i tillfredställande skick. Någon större eftersläpning av underhållet föreligger inte.

VA-ledningssystemet

Under året 1987 genomfördes en inventering av vatten- och avloppsledningarna i kommunen. Av inventeringen framgår att römnätsystemet består av 18,3 mil vattenledningar, 14,5 mil avloppsledningar och 3,7 mil dagvattenledningar. Rörmaterialet för vatten består av gjutjärn, stålrör (galv) och olika plastmaterial (PVC, PEL, PEM m m).

Statistik visar att det var först i slutet av 1960-talet (-68) som plastmaterialet i nämnvärd omfattning förekommer. Därför kan man anta att vattenledningar äldre än 1970 består av gjutjärn och stålrör.

Spill- och dagvattenledningar lagda före 1970-talet, består mest av betongrör. De äldre (före 1960), av dessa rör kan vara av undermålig kvalitet, så kallade lantbruksrör med drevtätade skarvar är ofta otäta med stora inläckage. Även 1970-talets plaströr uppvisar "ålderskrämpor". Avloppsrören kan vara sköra som glas och saknar plastens seghet.

Av den totala ledningslängden är ca 30 km vatten-, 21 km spill- och 3 km dagvattenledningar äldre än 35 år och nedlagda före 1955.

Vattenledningar av stålrör (galv), som är av äldre data är ofta sönderrostade samt har korrigeringskador mellan metall galv vid ventiler. Vattenläckor är mycket vanliga, speciellt vid vissa jordarter-/grundvattentyper.

Oftast är rören angripna, både ut- och invändigt. Beläggningar typ "hårda svampar" m m förekommer ofta. Ledningarna kan vara helt igen-täppta av dessa beläggningar så att endast mycket liten vattengenomströmning sker.

Gjutjärnsrör uppvisar i stort samma skador som stålrör, på grund av rörväggstjockleken och grova dimensioner tar det längre tid för korrosionsskadorna. Rostigt, missfärgat och smakmässigt dåligt vatten blir följden.

Läckor i vattenledningssystemet kostar kommunen betydande belopp varje år. Inläckage av grundvatten i avloppssystemets rör och brunnar är också betydande, speciellt vid snösmältning eller vid stor nederbörd.

I det fortsatta inventeringsarbetet kommer ledningsnätet att konditionstestas utifrån erfarenheter i samband med utförda reparations- och underhållsarbeten samt kartlägga ledningssträckor som uppvisar de största störningarna.

Dricksvattentäkter

Planeringsmål

- * Inventera och kartlägga outnyttjade grundvattentillgångar för att säkra framtida grundvattenförsörjning.
- * Utarbeta beredskapsplaner för de mest utsatta vattentäkterna, i första hand i Krokoms, Ås och Näliden i händelse av miljöfarliga olyckor.

- * Inom ramen för den fysiska planeringen och annan tillståndsprövning förhindra verksamheter som kan skada vattentillgången i befintliga och tänkbara vattentäkter.
- * Införa anmälningsplikt till kommunen på installationer av vattenanläggningar.
- * Ompröva skyddsområdesbestämmelser i enlighet med nya riktlinjer.
- * Utarbeta skyddsområden för bergborrade brunnar.
- * Utarbeta rutiner för fortlöpande kontroll av att skyddsbestämmelserna följs.
- * Succesivt förbättra det allmänna vatten- och avloppsledningsnätet.

6:4 Avfall

Den kommunala renhållningsordningen gäller hela kommunen och medger att servicegraden kan anpassas till olika hämtningsområden. Därför har Krokoms kommun indelats i två typer av områden.

- 1 Tätortsområden
- 2 Övriga områden

Hämtningstätheten varierar för de olika områdena.

Tätortsområden

Till dessa områden hör: Krokoms inkl Hissmofors och centrala Dvärsätt, Näliden, Vaplan, Ytterån, Trångsviken, Änge, Ede, Föllinge, Aspås och Ås. Dessa är i huvudsak planlagda områden med företrädevis årsbostäder, inslag av fritidshus kan förekomma.

Hushållsavfallet hämtas en gång per vecka vid fastigheten. Valmöjligheter finns för hushåll med små mängder avfall. Där kan hämtning ske en gång i månaden.

Övriga områden

Till dessa områden hör övriga kommunen och där får hushållen lämna hushållsavfallet i därtill utplacerade sopcontainers, alternativt att hämtning sker vid sopbilens hämtningsväg.

Tidningar och papper insamlas av entreprenör, hämtning sker en gång per månad (utom juli), i de större tätorterna.

Miljöfarligt avfall insamlas vid speciell kampanj årligen.

Grovsopor deponeras vid tipp i Krokoms, Åse, Änge, Kaxås och Föllinge.

Totalt insamlas ca 4 000 ton hushållssopor per år i kommunen. 3 100 ton transporteras till Gräftåsens sopstation i Östersund för deponering och resten deponeras vid Tornästippen.

Krokoms kommun har sedan 1986 ett avtal med Östersunds kommun som

förlängs med ett år i taget för deponering av hushållsavfall och miljöfarligt avfall vid Gräftåsens sopstation.

Planeringsmål

- * Utvärdera och revidera nuvarande sophämningsordning.
- * Kommunen bör utreda och förbereda en beredskapsplan för framtida avfallshantering och deponeringsalternativ.
- * Genomföra en undersökning angående möjligheten att sortera sopor och avfall för återvinning.
- * Effektivisera pappersinsamlingen inom kommunen.
- * Informera allmänheten om:

att använda miljövänligt papper

att minska användningen av emballage som medför miljörisiker (t ex kött- och äggförpackningar i plast)

att minska användningen av engångsartiklar, såsom plastmuggar, burkar och andra artiklar samt att informera om riskerna med freonanvändning och deponering av freonprodukter.

6:5 Markradon

Radon är en radioaktiv ädelgas (Rn), som kan orsaka problem om den tränger in i dåligt ventilerade byggnader. Förutom från byggnadsmaterial (t ex "blå" lättbetong), kan radongas avges från radioaktivt material i marken. Det är markradonet som under de senaste åren visat sig vara den främsta orsaken till förhöjda radondotterhalter i byggnader.

Hög radonavgång från marken är främst beroende av hög uranhalt i berggrunden eller jordlagret. Andra faktorer som påverkar är bergartens täthet, mängden radon som avgår till jordluften, markens fuktighet samt jordartens porösitet m m.

Spårningsarbetet för att identifiera områden med hög radonstrålning har i många kommuner hittills bedrivits med hjälp av så kallad GEO-strålningskartor, som framställts av SGU, främst på grundval av gjorda flygmätningar i samband med uranletning.

Vid bedömningen av radon har kommunen med hjälp av GEO-strålningskartor från SGU bedömt risken av gammastrålningen i marken. Kartorna redovisar områden inom vilka det finns risk för att gammastrålning i marken överstiger 30 uR/h (microröntgen per timme).

Några enstaka markprover har företagits i bl a Föllinge, Laxsjö och Kaxås i samband med bebyggelseprövning i områdena. I Kaxås har inga högre värden uppmätts. I Föllinge och Laxsjö har mätningar gett värden som överstiger 30 uR/h.

Kommunen har enligt PBL ansvarat för planering och markanvändning för

bebyggelse och bör härvid beakta risken för markradon.

6:6 Hälsa och säkerhet

Med kommunens nya roll i totalförsvaret anger NRL 2 kap 9 och 10 §§ samt PBL 2 kap 4 § regler om hänsynstagande till totalförsvarets intressen. Kommunen får genom lagreformen ett uttalat ansvar för att i plan- och tillståndsbeslut ta hänsyn till och beakta de allmänna intressena.

I PBL 2 kap 4 § uttrycks bl a "Inom områden med sammanhållen bebyggelse skall miljön utformas med hänsyn till behovet av":

1 skydd mot uppkomst och spridning av brand samt mot trafikolyckor och andra olyckshändelser.

2 skyddsåtgärder för civilförsvaret.

Kommunen har det grundläggande ansvaret för planläggning av mark- och vattenanvändningen och för den lokala miljöutformningen. Syftet med bestämmelserna i PBL är "att med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer".

Riksdag och regering har betonat vikten av att i fredstida planering och samhällsutveckling särskild hänsyn tas till beredskapen för kriser och krig. Sådana åtgärder kan i sin tur vara betydelsefulla då det gäller att förebygga olyckor och katastrofer av olika slag.

Vid all planläggning och tillståndsgivning skall kommunen bedöma vilka riskobjekt eller riskkällor som är möjliga att reducera eller flytta samt bedöma om detta kan ske på kort eller lång sikt. Dialog med industrin är mycket viktig för bedömning av hoten och möjligheterna att reducera dem. Analysarbetet bör dessutom följas upp med förebyggande åtgärder av olika slag. Avhjälpan åtgärder kommer alltid att behövas eftersom samhället aldrig kan bli helt riskfritt.

De erfarenheter kommunen får genom analysarbetet bör sedan beaktas i arbetet med:

- * räddningstjänstplaner
- * insatsplaner
- * bevakningsplanering
- * vägvalsstyrning
- * informations- och varningssystem i fred och krig
- * skydd för befolkningen i fred och krig
- * fysisk planering

* miljöskyddsärenden

7 FRITID, NATUR, KULTUR

7:1 Fritidsområden, sevärdheter och utflyktsmål

Närmare beskrivningar av områden med särskilda kvaliteter för det rörliga friluftslivet finns i häftena "Sevärdheter i Krokoms kommun", framtagna av Krokoms Industri AB, ide och text Curt Lofterud, "Fritid i Krokoms 1991" samt karta över "Jakt och fiskeguide" sammanställd av kommunens Fritidsnämnd.

Målsättningen med häftena och kartan har varit att informera om olika former av fritidsutbud och sevärdheter i Krokoms kommun.

7:2 Rörligt friluftsliv

Områden som är särskilt attraktiva för fjällvandring, fiske, bad, kanotsport och skidåkning och annat rörligt friluftsliv finns på många håll i kommunen. Stora delar av Hotagenfjällen, Långan och Hårkans dalgångar och hela Storsjöbygden betraktas som riksintressanta områden vad det gäller friluftsliv i samband med den fysiska riksplaneringen. Ofta samverkar flera intressen, så att ett attraktivt område för rörligt friluftsliv även är av intresse för natur- och kulturminnesvården.

De större områdena utan reservat eller anläggningar som har särskilt stor betydelse för rörligt friluftsliv är ofta även attraktiva för fritidsbebyggelse vilket kan förorsaka konflikter. Storsjöbygden med strandområdena är ett sådant exempel där även kultur- och naturvårdsintressena är så starka att enskild fritidsbebyggelse helt bör undvikas. Långan- och Hårkans dalgångar, Toskströmmen, Regnsfallet och Ansätten är ytterligare några exempel.

Allemansrätten skyddar allmänhetens rätt att röra sig fritt i naturen så länge markägarna inte tillfogas nämnvärd ekonomisk skada eller störningar i hemfrid och inte heller nämnvärd olägenhet uppkommer från naturvårdssynpunkt.

En viktig del av allemansrätten är strandskyddet (15 § och 16 § NVL) som omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen.

Området kan utökas upp till 300 meter efter beslut från regeringen eller Länsstyrelsen.

Inga bebyggelseåtgärder eller anläggningar får ske som kan hindra allmänhetens tillgång till strandområdet.

Kortfiskeområden finns beskrivna i Fritidsnämndens broschyr, "Jakt och Fiskeguide" samt Fiskeplan för Krokoms kommun.

Planeringsmål

Tillgången på attraktiva områden för friluftsliv och rekreation är en

viktig del av kommunens och regionens attraktionskraft för boende, näringsliv och turism.

Där så kan ske bör samordnade insatser prövas (t ex natur- och kulturminnesvård samt information).

Kulturstigar som berättar om "Stenålder - Fångstfolk, Järnålder - Bondetid och Medeltid och som Curt Lofterud tagit initiativ till, är ett exempel som ger en oförlömlig information om den kulturbygd som omger oss.

Inom områden med goda kvaliteter för friluftslivet bör allemansrätten "väga tungt" i samband med remisser vid tillståndsärenden och andra dispensprövningar för byggnads- och anläggningsverksamhet samt andra miljöpåverkade verksamheter, t ex skogsbruksåtgärder. Vissa större områden av intresse för rörligt friluftsliv har särskilt markerats i kommunöversikten. Utöver dessa finns såväl mindre som större områden av stort värde för friluftslivet, där samma hänsyn bör tas som i de utpekade områdena.

Rekommendationer för de utpekade områdena anges församlingsvis i kommunöversikten, del 1.

Motorsport

Anläggningar för motorsport finns i Granbo för motorcross. I Krokomb finns vintertid en snöskoterbana. Snöskotertrafik är enligt de lokala trafikföreskrifterna förbjuden inom detaljplanelagt område.

I häftet "Fritid 1991" finns en sammanställning av de lagar, förordningar och allmänna regler som gäller för snöskoteråkning i Krokoms kommun. Denna sammanställning skall betraktas som en snöskoterguide.

På kartor finns förbudsområdena utmärkta, liksom tillåtna snöskoterleder och snöskoterspår.

För att begränsa tillåten byggnadsyta, krävs alltså en bestämmelse som anger tillåten yta:

§ 2 På tomt får finnas högst en huvudbyggnad. Dess byggnadsarea får inte överstiga 60 m². Gäststugor och andra uthus får sammanlagt uppta högst 40 m² byggnadsarea. Endast envåningsbyggnader är tillåtna. Vind och källare får inte inredas.

Fritidshusområden som i första hand föreslås omfattas av områdesbestämmelser är:

017 Strandområdet; Mjåla - Vejmon - Backen, (Backviken - Vallåviken)

043 Strandområdet; Ösa - Gärde - Täng - Birka

108 Strandområdet; Alsen - Viken - Röde

7:5 Nyanserat strandskydd

Jämtlands läns byggnadsnämnder beslöt enhälligt vid möte i Hammarstrand 1986 att uppmana Länsstyrelsens styrelse att undersöka möjligheten att underlätta byggande vid stränder inom de delar av Jämtlands län där det allmänna intresset av tillgång till strand är uppenbart lågt.

Motivet till framställningen var i första hand att försöka använda glesbygdens stränder som en resurs i den regionala utvecklingen.

Länsstyrelsens styrelse beslöt 1986-10-27 efter det att ärendet bl a beretts vid kontakter med statens planverk och statens naturverk, att gå på beslutsalternativ 2, som hade följande lydelse: "De områden som omfattas av strandskyddsbestämmelserna inskränkes. Som underlag för ställningstagande bör kommunerna inventera sjöars och vattendrags stränder. Kommunens ståndpunkter redovisas lämpligen till Länsstyrelsen i samband med översiktsplanens redovisning. Länsstyrelsen beslutar om inskränkningar. Lagändring är inte nödvändig. Statens naturvårdsverk har besvärsmätt".

Dessutom beslöts att Berg och Bräcke kommuner skulle utgöra försökskommuner för denna planering.

Statens naturvårdsverk har 1987-06-10 yttrat sig över Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut om tillämpning av naturvårdslagets strandskyddsbestämmelser, varvid naturvårdsverket tillstyrkt att Länsstyrelsen med tillämpning av alternativ 2, till vissa delar upphäver strandskyddet.

För Krokoms kommun har områden som ej berörs av riksintressen, ej heller ligger inom turiststråk eller tätortsnära områden föreslagits bli föremål för en nyanserad tillämpning av strandskydd.

Mål

Inom områden markerade med C på kartorna skall nyanserat strandskydd tillämpas, vilket innebär att strandskyddet upphävs och att byggnadsnämnden prövar varje bygglovsansökan enligt PBL 3 kap 1 §, med särskilt beaktande av strandområdets relativa betydelser för det allmänna friluftslivet.

Inom områden med beteckningen FÖC skall fördjupad översiktsplan upprättas innan nyanserat strandskydd får tillämpas.

7:6 Kulturhistoriskt värdefulla miljöer

Inom Krokoms kommuns gränser finns ett 40-tal kulturhistoriskt värdefulla miljöer. En del är större som t ex fornlämningsrika skogsområden, andra är mindre omfattande bara ett par gårdar eller fäbodvallar. De flesta utgörs dock av en del av en by med välbevarad äldre bebyggelse och omgivande odlingsmark.

Bebyggelsen i socknarna inom Krokoms kommun har genom Länsantikvarien och Länsmuseumets försorg inventerats i olika omgångar med början 1972. Inventeringarna har resulterat i en "Kulturhistorisk utredning 24" av den 24 februari 1984.

De miljöer som togs upp i översiktsplanen rymmer inom sig ett urval av de spår som människor lämnat efter sig under de senaste ca 7 000 - 8 000 åren, för övrigt hänvisas till ovan angiven "Kulturhistorisk utredning 24".

Mål

Kommunen bör aktivt skydda och bevara de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna och informera om de positiva värdena som dessa miljöer har. Detta kan göras bl a genom följande:

- * att kommunen tar fram en heltäckande redovisning av kulturhistoriskt värdefulla miljöer och fornlämningar i form av ett kulturminnesvårdsprogram. Ett gott underlag till detta finns i redan utförda inventeringar.
- * att områdesbestämmelser för utökad bygglovsplikt införs i de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna.
- * att kommunen samråder med Länsmuseet om lämpliga former för information till ägarna av de kulturhistoriskt värdefulla byggnader som riskerar att förvanskas utan att bygglov krävs.

Lån och bidrag

Lån

Äldre bostadshus kan byggas om med statliga ombyggnadslån. Är huset kulturhistoriskt värdefullt och ombyggnaden görs varsamt, är räntesatsen lägre än för vanliga ombyggnader.

"Hör med kommunens förmedlingsorgan och Länsmuseet.

Är bostadshuset särskilt värdefullt kan låneunderlaget höjas för antikvariska överkostnader.

Bidrag

Bidragsmedlen för upprustning av kulturhistoriskt värdefulla byggnader (såväl äldre bostadshus, ekonomibyggnader som anläggningar), är oftast kopplade till situationen på arbetsmarknaden. Det vill säga under de senaste årens "byggrusch" har bidragsfinansierade upprustningar varit ovanliga.

Enskilda fastighetsägare i kommunen är hänvisade till statliga byggnadsvårdsmedel. Bland aktuella objekt tvingas Länsantikvarien att prioritera hårt, då endast ett fåtal objekt kan få bidrag. Bidraget är förmånligt och upprustningen görs mycket noggrant. I samband med upprustningen förklaras vanligen byggnader som byggnadsminne.

Frågor besvaras av Länsantikvarien på Länsstyrelsen eller av Länsmuseet.

Hembygdsföreningar, byalag och dylikt kan söka bygdemedel för upprustning av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Föreningar kan även söka statliga byggnadsvårdsmedel, se ovan. "Fråga Länsmuseet eller

Länsantikvarien.

Fäbodrar

I kommunen finns många värdefulla fäbodställen. Länsmuseum har påbörjat en inventering av fäbodarna som beräknas vara klar under 1991.

Sörbodarna mellan Bakvattnet och Höggsjövik är fortfarande i drift. Bland de övriga fäbodarna finns ett antal med bevarade byggnader och där miljön i övrigt är i viss mån bevarad.

Ambitionen är att skydda de bäst bevarade fäbodarna i varje församling.

Många av fäbodarna visar i regel mycket litet förändringsintryck. Det värsta hotet torde utgöras av förfall och igenväxning.

En viktig insats här är att hålla de berörda ägarna informerade om det kulturhistoriska värdet. Dessutom bör undersökas formerna för stöd till bevarande av dessa miljöer.

Fornlämningar

I samband med utgivning av den ekonomiska kartan, genomförde riksantikvarieämbetet en fornminnesinventering. Denna gjordes åren 1969 - 73 och omfattade ej de stora fjällområdena där ingen sådan karta är planerad. Ny inventering startar år 1991.

Kunskapen om fjällterrängens stenåldersboplatser, fångsgropar, samiska kulturlämningar etc är därför synnerligen knapphändiga.

För kända fornlämningar inom ekonomiska kartans utgivningsområde har riksantikvarieämbetet upprättat register sockenvis. Varje fornlämningslokal finns beskriven och numrerad. De flesta fornlämningar finns angivna med ett R på den ekonomiska kartan.

Av redovisningstekniska skäl finns dock därutöver en hel del fornlämningar som endast är markerade på kartor hos Länsstyrelsen, Länsmuseum och Riksantikvarieämbetet. Detta gäller t ex alla stenåldersboplatser, en vanligt förekommande fornlämningstyp i Krokoms kommun.

Fornlämningsskartorna och registren är offentliga. Uppgifter ur dem kan erhållas genom Länsmuseum eller Länsstyrelsen.

Anmälningar om nypåträffade fornlämningar bör göras till Länsmuseum eller Länsstyrelsen.

Fornlämningar redovisas ej i översiktsplan. Däremot redovisas de fornlämningar som i samband med Ortsbeskrivningar (del 1) upptagits som skyddsvärda miljöer.

7:7 Naturvårdsintressen

Översiktsplanen behandlar särskilt områden av betydelse för den vetenskapliga naturvården, rekommendationer för skyddet av naturmiljön inom olika delar av kommunen och förutsättningar att utnyttja olika

naturresurser.

Vetenskaplig naturvård

De flesta skyddsvärda naturområden i Krokoms kommun är sådana som rymmer botaniska-, zoologiska- eller geologiska värden.

Under senare år har den vetenskapliga naturvårdens krav betonats starkt, då vi fått grundligare kunskaper om naturen. Man vet numera t ex vilka naturtyper som är unika eller vilka djur- eller växtarter som är utrotningshotade och behöver skydd.

De naturvetenskapligt intressanta områden som redovisas här, är dels sådana, som sedan länge är kända men ännu ej skyddade, dels sådana områden som upptagits i samband med fältinventeringar. Då fältinventeringarnas huvudsakliga syfte inte var att metodiskt söka efter naturvetenskapligt värdefulla objekt, finns det anledning misstänka att listan med sådana objekt kommer att utvidgas i framtiden.

Ett områdes naturvetenskapliga värde är beroende av ett antal faktorer.

De viktigaste är:

- * Raritet, det vill säga hur sällsynt ett objekt eller område är.
- * Representativitet, det vill säga hur tydliga de karaktärer är, som kännetecknar objektet. (Vikekärret t ex har en för extremrikkärr välutvecklad och typisk flora).
- * Betydelse som genbank, det vill säga om det i objektet finns möjlighet att bevara utrotningshotade arter eller raser. Dessutom tillkommer faktorer, som i sig har mer komplexa problem, ofta av bedömningskaraktär.
- * Orördhet, det vill säga områden där den mänskliga aktiviteten satt mycket få spår.
- * Mångsidighet, det vill säga hur stor art- eller formrikedom ett område kan uppvisa.
- * Funktion, det vill säga vilka funktioner ett område har för t ex djurgruppens bosättning eller näringsökande.

Förutom de naturområden som inventerats ur naturvetenskaplig synpunkt finns många andra områden där naturmiljön är viktig för friluftslivet och turistnäringen. I flera fall är det fråga om zoner runt vetenskapligt skyddsnära objekt och områden med naturskön landskapsbild. I andra fall kan det vara bostadsnära områden för fritidsaktiviteter, t ex bad- och campingplatser, leder och spår.

I del 1 redovisas vetenskapligt skyddsvärda områden i Krokoms kommun (ordnade församlingsvis).

Mål

Planering för utnyttjande av mark och naturtillgångar bör innehålla

beskrivningar av förväntade långsiktiga konsekvenser för naturmiljön och eventuell påverkan av andra verksamheter. Underlag skall ges för en allsidig vägning mellan olika intressen om konflikt uppstår.

Planprogrammet för Krokomb - Östersund anger bl a att bevarandeintresset inte bör ses som "ett passivt bevarande", utan istället bör samordnas med andra intressen och verksamheter. De bör ges möjlighet att synas och göras tillgängliga.

Generella naturvårdsfrågor som bör diskuteras är bl a kemikalieanvändningen i jord- och skogsbruket, tolkning av termen "särskild hänsyn" vid skogsbruksåtgärder i känsliga områden samt förutsättningarna att hålla marken öppen i glesbygden i hävd, t ex vid nedlagda jordbruk och fäbodvallar.

Skydd enligt naturvårdslagstiftningen bör i första hand utredas för:

- 019 Vikekärret
- 0110 Lavsjön
- 035 Nedre Långan
- 048 Tyssjöarna
- 0610 Hårkans dalgång - Edsforsen - Hotagsströmmen
- 071 Ansätten
- 078 Rengsfallet - Hasslingsåsen - Toskströmmen
- 0715 Gråberget - Hotagsfjällen
- 0812 Mussjön
- 0814 Grönningen
- 0820 Långan
- 097 Flån (Ansätten)
- 098 Oldflon
- 0910 Allergaisenjaure
- 0912 Guotelesjaure
- 0913 Åbervattnet
- 1018 Rödeberget
- 1020 Bleckåsen (brunkulla)

7:8 Naturresurser

Naturresurserna bör utnyttjas för en långsiktig och kvalitetsinriktad produktion, samtidigt som naturmiljön skyddas och vårdas så att dess speciella värden för kommunens boende, turism, vetenskap, rekreation och fritid inte förloras.

Ett program för naturresursutnyttjande bör utarbetas av kommunen i samråd med Länsstyrelsen och näringslivets företrädare. Programmet bör i sina huvuddrag ingå i översiktsplanen, där intresset att utnyttja naturresurserna vägs mot andra allmänna intressen.

En delutredning som snarast bör påbörjas är en vattenanvändningsplan för Storsjön. Planen bör utarbetas under ledning av företrädare för berörda kommuner, Länsstyrelsen och Fiskenämden.

Enligt Naturresurslagens andra kapitel skall områden så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra:

* rennäringens, yrkesfiskets eller vattenbrukets bedrivande.

* utvinning av värdefulla ämnen eller material.

* tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningar för industri- eller produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering.

* påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Riksintressanta områden skall skyddas.

Hårkan är ett område som är av riksintresse för flera oförenliga ändamål. De olika bevarandebestämmelserna skall ges företräde framför utbyggnadsintresset eftersom de på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt. (NRL 2 kap 10 §)

7:9 Plan- och bygglagen

Hänsyn till kulturmiljön

Plan- och bygglagens 3 kap 12 § anger att "Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får icke förvanskas".

Den 13 § anger att "Byggnader som avses i 12 § skall underhållas så att deras särart bevaras". De särskilt värdefulla bebyggelseområdena i Krokombäcken, redovisas i "Länsmuseets kulturhistoriska utredning 24". Även utanför dessa områden finns dock enstaka byggnader och miljöer som är särskilt värdefulla och där 3 kap 12 § gäller.

Plan- och bygglagen anger också generellt att "Tillbyggnader, ombyggnader och andra ändringar skall utföras varsamt så att byggnadens särdrag och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas tillvara". (3 kap 10 §)

För nya byggnader gäller att de "skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Byggnader skall ha en yttre form och färg, som är lämplig för byggnaderna som sådana och ger en god helhetsverkan". (2 kap 1 §)

Plan- och bygglagens bestämmelser gäller även bygglovsfria åtgärder (Nybyggnadsbestämmelserna 1 - 8 §§ "i skälig utsträckning" och övriga paragrafer fullt ut). Ansvar för att följa lagen ligger här hos den enskilde.

Byggnadsnämnden kan vid lagöverträdelse kräva rättelse i efterhand.

Kommunen får i områden som utgör en värdefull miljö, utöka bygglovsplikten genom detaljplan eller områdesbestämmelser. För att undvika problem och för att få hjälp bör alltid byggnadsnämnden (stadsarkitektkontoret), rådfrågas innan byggnadsarbetet påbörjas.

7:10 Områdesbestämmelser och förordnande enligt naturvårdslagen och miljöskyddslagen

De föreslagna förändringarna av bygglovsplikten innebär ingen utökning jämfört med tidigare byggnadsstadga. Bygglovsplikten innebär inte heller att kraven på miljöhänsyn utökas. Skillnaden blir att kommunen i de mest värdefulla kulturmiljöerna får möjlighet att på förhand kontrollera att plan- och bygglagens krav uppfylls och att kommunen därmed inte riskerar att behöva kräva rättelse i efterhand om misstag begås.

Den demokratiska och formella processen är däremot lika och garanterar bl a att den enskildes rätt beaktas.

Kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer

I värdefulla bebyggelsemiljöer har byggnadsnämnden i enskilda bygglovsärenden vid om- och tillbyggnader kunnat ge råd hur kulturvärden skall tas till vara och i vissa fall vägrat lov till klart olämpliga åtgärder. Den nya plan- och bygglagen har skärpt kraven på miljöhänsyn men samtidigt sänkt nivån på bygglovsplikten. Den enskildes ansvar har ökat. Plan- och bygglagen har också gett kommunen ett instrument för att förändra bygglovsplikten där de allmänna intressena motiverar detta. Med områdesbestämmelser kan bygglovsplikten höjas i kulturmiljöer och även långt gående skyddsbestämmelser införas. Kommunen har ett särskilt ansvar att skydda de miljöer som utpekats som riksintressen.

Områden som föreslås omfattas av områdesbestämmelserna visas på bilagd karta. Där finns även markerat vilka områden som utpekats som riksintressen i Naturvårdsverkets beslut 1989-03-20.

Följande prioritering av arbetet med att upprätta förslag till områdesbestämmelser föreslås:

016 Kroksgård - Säter, ett odlingslandskap med ett stort antal äldre bevarade byggnader.

017 Rödön; Silje - Undrom - By - Vike, del av Storsjöområdet med monumentala lämningar efter forntid och medeltida bebyggelse.

108 Alsen - Glösa - Viken - Röde, kulturlandskap med fornlämningar från stenåldern, järnåldern och medeltiden.

Förslag till bestämmelser

§ 1 Bygglov krävs för sådana ändringar av en byggnad som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende (t ex mindre tillbyggnader, ändring av fönster och dörrar, ändring av fasadbeklädnad etc).

I fråga om ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller jäm-

förlig näring inom områden som inte omfattas av detaljplan krävs dock inte bygglov. För dessa ekonomibyggnader har den enskilde hela ansvaret att ta den hänsyn till kulturmiljön som plan- och bygglagen kräver i 3 kap 10 § och som gäller alla byggnader.

"Tillbyggnader, ombyggnader och andra ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens särdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara". (3:10)

Ett villkor för att anta områdesbestämmelser är att dessa "antas för att säkerställa att syftet med översiktsplanen uppnås eller att ett riksintresse enligt lagen om hushållning med naturresurser m m tillgodoses", (PBL 5 kap 16 §).

De områden som föreslås har betecknats som kulturhistoriskt viktiga. Sannolikt kommer flera områden att betecknas som riksintressen (se Läns museets kulturhistoriska utredning 24). För dessa bör kommunen överväga att införa områdesbestämmelser.

8 ENERGI

8:1 Energiproduktion

I Sverige används i runda tal 40 % av energin till industrin, 40 % till bostäder, service, jordbruk och försvar och 20 % till resor och transporter. I Krokoms kommun är industrins andel betydligt lägre.

Energiproduktionen i kommunen sker främst för uppvärmningsändamål. Enligt kommunens energiplan användes 1984 ca 350 GWh energi i kommunen, med fördelningen:

Elenergi	140 GWh
Eldningsolja	100 GWh
Fasta bränslen	110 GWh

Oljan stod 1980 för ca 41 % av uppvärmningen och 1984 för ca 11 % (en minskning med 30 %). Den minskade oljeanvändningen berodde på en ökad användning av el och vedbränsle (flis), för uppvärmning. Det höga oljepriset gjorde att många fastighetsägare övergick till så kallad bivalenta system (fasta bränslen i kombination med el, olja, jordvärme och direktel).

Efter 1986 - 87 har dock oljeförbrukningen ökat något för uppvärmning på grund av lägre oljepriser. Den rikspolitiska målsättningen (maj 1981), om att oljeförbrukningen skall minska med ca 75 % fram till 1990 bedöms vara uppfylld i kommunen.

Elenergi

Elddistributionen inom kommunen handhas till större delen av Jämtkraft AB samt till en mindre del av Graningeverken AB (Flykälän - Storåbränna).

Antalet abonnenter inom kommunen år 1989 var 8 970. Dessa hade en elenergiförbrukning på ca 182,2 GWh.

Jämtkraft AB är helägt av Östersund, Krokoms och Åre kommuner. Bolagets stamaktier samt 50 % av preferensaktierna ägs av Östersunds kommun medan övriga resterande 50 % preferensaktier ägs till lika delar av Krokoms och Åre kommuner.

Kommunens tillförsel av elenergi sker i huvudsak via Jämtkraft AB.

Elenergin produceras i egna och delägda vattenkraftverk samt köpes från andra elenergiproducenter. 1988 fördelade sig elenergianskaffningen för hela koncessionsområdet på följande sätt: GWh

Produktion i helägda kraftstationer	143,0	
Tillgång i delägda kraftstationer	490,0	633

Inköp från Statens Vattenfallsverk	543,2	
Inköp från övriga	87,3	630,5
	1 263,5	

Elenergianskaffningen baseras på 1988 års siffror således till ca 49,9 % på inköp från andra elproducenter och till ca 50,1 % på egna tillgångar av vattenkraft. 1980 var motsvarande siffror 48 % respektive 52 %.

Vattenkraften, dess framtida utbyggnadsförutsättningar och kommunala mål beskrivs vidare i kapitel 3:5.

Kraftledningar

Kommunen berörs av flera större kraftledningar (130 - 140 kV), främst i den södra delen. Inom kommunen finns också ett antal 40 kV ledningar av betydelse för elförsörjningen.

Bifogad karta redovisar större befintliga kraftledningar (40 - 400 kV) i kommunen. Som riksintresse (enligt NRL 2 kap 8 §) klassas endast tillkommande större ledningar.

8:2 Fjärrvärme

I orterna Krokoms, Ås och Nälden förekommer centraliserad värmeförsörjning typ fjärrvärme.

Krokoms, centrala delen där de flesta större byggnaderna är koncentrerade, bl a sjukhus, förvaltningsbyggnader och närmare 400 lägenheter i flerbostadshus samt ett mindre antal enbostadshus är anslutna till fjärrvärme.

Värmekulvertens längd är ca 2 100 m. Värmecentralen är belägen i västra delen av samhället och togs i bruk 1985. Centralen är uppbyggd för eldningsmedel med fastbränsle (flis), till ca 75 % och med tilldockad TPC-central för eldningsmedel Eol för spetsbelastning, dessutom är anläggningen försedd med en 750 kW elpanna för sommarbelastning.

Ås, delar av Hov - Röstaområdet vari ingår LM-skola, förskola/daghem, 116 lägenheter i enbostadshus samt 80 lägenheter i flerbostadshus är anslutna till kommunens fjärrvärme.

Primärkulvertens längd är ca 800 m. Värmecentralen är förlagd söder om skolområdet. Centralen är uppförd som TPC-central för eldningsolja Eol. 1985 kompletterades centralen med en elpanna på 1 MW för avkopplingsbar elenergi.

Nälden, LM-skola, förskola/daghem samt 49 lägenheter i flerbostadshus är anslutna till en gemensam värmecentral, förlagd inom skolområdet. Primärkulvertens längd ca 410 m. Centralen eldas med eldningsolja Eol.

I övriga områden som Hissmofors, Föllinge, Änge och Trångsviken förekommer mindre gemensamma värmecentraler med kortare sekundärkulvert som sammanbinder två eller flera byggnader. Centralerna eldas med eldningsolja Eol, med undantag för centralen vid Nyhedens skola som eldas med fast bränsle (flis).

Producerad värmemängd vid centralerna i Krokomb, Ås och Nälden uppgår till sammanlagt ca 12 400 MWh per år, med fördelning; flis 46 %, olja 34 % och el 20 %.

Vidareförädling av skogsråvara

Sedan 1982 finns i kommunen verksamheter som har till uppgift att anskaffa, vidareförädla, marknadsföra och distribuera träbränsle. Vid Flisterminalen i Hissmofors pågår produktion av träbränsleflis. Sågverkens Träproduktion AB som äger anläggningen, har en årskapacitet motsvarande 180 000 m³ bränsleflis.

Vid anläggningen sker lagring, sönderdelning och blandning av olika träråvaror för framställning av kvalitetsdeklarerat träbränsle. Terminalen är utrustad med en hugglinje för sönderdelning av okvistade trädelar och en kross för sönderdelning av hyggesrester, rivningsvike m m.

Energihushållning

Kommunen skall i sin planering främja hushållningen med energi. Det är ett krav som slås fast bl a i lagen om kommunal energiplanering och i byggnadslagstiftningen. Kommunen verkar för energihushållning på många olika sätt.

* Genom information stimuleras energisparandet inom befintlig bebyggelse (enligt energiplanen).

* Genom fysisk planering väljs så långt möjligt utbyggnadsalternativ som medger god energihushållning både för uppvärmning (bra lokalklimat, närhet till värmekällor etc) samt för resor och transporter (korta reseavstånd, god kollektivtrafikstandard etc).

* Genom utnyttjande av ny teknik utvecklas nya effektivare värmekällor som bättre ta till vara de naturliga värmekällorna och

värmevärmagasinerna (lågtemperatursystem, solvärme, värme från jord, myr och vatten etc).

I kommunens energiplan påverkas bl a ett bättre utnyttjande av befintliga distributionsanläggningar (värmecentraler), som utformas till så kallade blockcentraler för flera närliggande fastigheter samt genomförande av lämpliga energisparåtgärder.

Användning av inhemska bränslen skall tillvaratas. Vid områdesplanering skall mark reserveras för sjövärme, grundvatten och ytjordvärme där förhållandena är gynsamma. Förutsättningarna för solvärme bör utredas.

I planprogrammet för Krokoms - Östersund (antaget juni 1981), anges bl a att arbetsresor har stor betydelse för energianvändningen vid olika utbyggnadsalternativ.

Förutsättningarna för kollektivtrafik och lokalisering av bostäder och arbetsplatser så att pendlingsökningen begränsas, är frågor som bör påverka den fysiska planeringen. Frågor om energiproduktion bör utredas och behandlas i samråd mellan Krokoms och Östersunds kommuner.

9 PLANERING OCH EKONOMI

9:1 Fysisk planering

Den fysiska planeringen är viktig för att i ett komplicerat samhälle kunna ta vara på de viktigaste bebyggelseförutsättningarna och möjliggöra ett effektivt genomförande eller skapa handlingsberedskap.

Planeringen skall resultera i en god fysisk miljö i vid bemärkelse - tekniskt/ekonomiskt, estetiskt miljömässigt och socialt. Den fysiska planeringen har även en stor betydelse för rättsäkerheten samt de enskildas och samhällets ekonomi.

Genom utebliven eller bristande planering kan enskilda fastighetsägare gynnas och andras rätt kränkas.

Bristande överblick och kortsiktiga beslut kan också drabba "tredje man" och ibland ge onödiga belastningar på den kommunala ekonomin.

Plantekniska utredningar skall regelmässigt ske vid planläggning på kommunal nivå.

Gatukostnadsbestämmelser och exploateringsavtal

Vid planarbeten där enskilda markägare ingår i planområdet fördelas gemensamma kostnader enligt gatukostnadsbestämmelserna eller genom exploateringsavtal med kommunen.

Byggnadslov, bostadslån och kommunal ekonomi

För att mark skall få användas till bebyggelse förutsätts att den prövas från allmän synpunkt och är lämpad för ändamålet. Detta villkor, enligt PBL 2 kap, gäller även enstaka nybyggnader. Bygglövsprövning skall även omfatta en bedömning av kommunalekonomiska konsekvenser, t ex risken för att tillkomsten av nya byggnader inom ett område medför att kommunen åläggs att ordna gemensam vatten- och avloppsförsörjning, att skolfrågor kan ordnas utan oförutsedda kommunala extrakostnader etc.

Vid kommunstyrelsens prövning av bostadslåneärenden sker även en kommunalekonomisk bedömning, dels mot bakgrunden av bostadsförsörjningsprogrammets mål, dels på grund av kommunens borgensåtaganden för statliga bostadslån och de risker för kommunala kostnader som detta medför. Ett hus som uppförs i ett ogynnsamt läge, kan vid en eventuell påtvingad försäljning ha ett lägre värde än den totala belåningen.

Vid handläggning av bygglovs- och bostadslåneprövning i ej detaljplanlagda områden är det byggnadsnämnden som utför "en aktuell kommunalekonomisk prövning i en samlad bedömning". Samråd sker regelmässigt med förmedlingsorganet för bostadslån.

Den fysiska planens uppgift

De fysiska planerna har sitt moderna ursprung i 1947 års lagstiftning. När kommunerna nu ställs inför uppgiften att utveckla en ny planform - översiktsplanen, kan det vara viktigt att markera vad som styr de olika planformerna:

1 Översiktsplan - områdesbestämmelser

- * Lokalisering och omfattning av olika verksamheter (bostäder - arbetsområden - gator - större friytor etc).
- * Planen är tvådimensionell.
- * Översiktsplanen innehåller allmänna intressen och är ej bindande.
- * Områdesbestämmelserna avväger allmänna och enskilda intressen och är bindande.

2 Detaljplan

- * Bindande reglering
- * Användningssätt för kvartersmark.
- * Byggnadssätt - husplacering - husvolym
- * Friytor - parkering
- * Fastighetsvärde
- * Rättssäkerhet
- * Ansvar

3 Bygglov

* Byggnaders lägen - användning - planlösning - utseende - konstruktion.

* Ytor för gång- och cykeltrafik, biltrafik samt parkering.

* Friytor för lek och utevistelse - vegetation.

Översiktliga planer

Särskilda planeringsmål finns uttryckta och antagna för ett flertal områdesplaner i kommunen. Dessa mål skall vara vägledande för all efterföljande fysisk planering.

Översiktsplanen omfattar de ovan angivna planeringsmålen med följande tillägg bl a:

- * att den fysiska planeringen skall syfta till att uppnå en god miljö i vid bemärkelse.
- * att omsorg skall ägnas åt beskrivningen av ett planförslags långsiktiga ambitioner av tekniskt/ekonomiskt, estetiskt och social natur, så att en vägning mot mer kortsiktiga intressen kan underlättas.
- * att utvecklingen inom såväl de översiktligt planlagda som detaljplanlagda områdena skall uppmärksammas, så att antagna mål för utvecklingen inte frångås utan diskussion i byggnadsnämnden och kommunstyrelsen.
- * att tillkommande permanentbebyggelse bör lokaliseras så att tillgängligheten till arbetsplatser, fritidsområden och basservice (småskola och butik), är godtagbara med hänsyn till trafiksäkerhet och allmänna kommunikationer (buss och skolskjuts). Tex bör nya familjebostäder inte byggas i områden som ligger långt från annan permanentbebyggelse om inte arbetet motiverar detta - tex jordbruk eller platsbunden verksamhet.
- * att tillkommande bebyggelse ej bör lokaliseras så att kommunala investeringar i service eller teknisk försörjning erfordras eller samhällseliga driftkostnader ökar sprängvis, såvida inte dessa förutsätts i gällande långtidsplaner.
- * att lämplighetsbedömningen skall påverkas av mängden önskemål att bygga nytt och förväntad framtida efterfrågan, satt i relation till befintlig service, det lokala näringslivets utveckling och övriga frågor av allmänt intresse. I takt med att efterfrågan på tomtmark växer, ökar risken för problem och därmed ökar också kravet på detaljplanläggning och andra kommunala åtaganden.
- * att om- och tillbyggnader i vissa fall bör bedömas på samma sätt som nyetablering. Om- och tillbyggnader av fritidshus kan skapa samma problem som nytillkommande permanentbostäder i de fall om- och tillbyggnaderna är väsentliga och innebär att byggnaderna anpassas för åretrunboende. I områden med flera fritidshus skall bedömas vad en permanentning inom hela området skulle innebära. I enskilda lägen eller i anslutning till annan permanentbebyggelse

ger en om- och tillbyggnad (eller ersättande av ett gammalt hus med ett nytt), ofta mindre påverkan än en nyetablering och kan bedömas enskilt. En permanent bosättning i ett befintligt hus kan ske utan någon prövning.

9:2 Tätortsutveckling

I planprogram för Östersund/Krokom antaget av kommunfullmäktige 1981 föreslås en fortsatt utbyggnad av de större tätortsområdena i kommunen. Satsningen på tätorterna får dock inte ske så att stora problem uppstår i dessa. Utbyggnaderna bör i stället ske i takt och omfattning som är lämplig även sett ur ortens egen synvinkel.

Utbyggnaderna av bostäder och arbetsplatser skall anpassas efter de olika områdenas särart och naturliga utvecklingsförutsättningar.

Som exempel har Nälden - Vaplan en djupt rotad industritradition, med en stor branschvariation och egen tillväxt. Järnväg och närheten till E75 ger bra kommunikationer.

Åtgärder som underlättar en fortsatt industriexpansion kan här ge stora effekter till nytta för hela regionen.

Bostadsutbyggnader ger närhet till arbetsplatser och ökat underlag för lokal service.

Föllinge, Änge och Trångsviken är liknande orter som gynnats av en fortsatt expansion av näringsliv och sysselsättning. Här liksom på flera orter har servicearbetena ökat och är ett bra komplement till övrig sysselsättning. Lokalt har detta medfört en ökad inpendling från omgivande glesbygd.

Det finns flera mindre orter i kommunen som på samma sätt har naturlig växtkraft och där spridningseffekterna är stora.

Krokom - Dvärstätt och Ås - Lugnvik är en viktig bas för service, näringsliv och sysselsättning i kommunen. En positiv utveckling i området bör leda till att flera arbetstillfällen skapas i övriga delar av kommunen.

En viktig princip är att skapa maximala spridningseffekter för glesbygden samtidigt som centralortens lokalisering fördelar och expansionskraft tas till vara.

Möjligheten att välja bostadsort efter arbetet ökar mer och mer, vilket även framgår av bostadsbyggnadsprogrammet. Av registrerade sökanden i kommunens tomt- och bostadskö har ca 80 % önskemål om bostad i Ås, Krokom och Aspås. Arbetet på bostadsorten och kortare pendlingsavstånd till exempel Östersundsområdet torde vara en bidragande orsak. Ändrade regler för reseavdrag (från bostadsort till arbetsplatser), torde ställa ytterligare krav på arbete nära bostadsorten samt goda förutsättningar och anpassning till kollektivtrafiken.

Lokalisering av bostadsbyggande och arbetstillfällen till orter med goda kommunikationer skall beaktas, vidare bör man ställa krav på en varierad arbetsmarknad som bör ge flera hushållsmedlemmar chans till arbete på bostadsorten.

Områdesplanerna numera kallade översiktsplaner för samtliga tätorter i kommunen är i huvudsak aktuella, men behöver revideras. Dels behöver text och kartor bearbetas redaktionellt med hänsyn till den nya plan- och bygglagen, dels avseende genomförda och inaktuella byggprojekt.

Revidering av områdesplanerna för Krom, Aspås, Nällden - Vaplan, Änge, Ås och Föllinge bör genomföras under 1992.

Efter revideringen skall dessa områdesplaner gälla som detaljerade/fördjupade översiktsplaner.

10 GENOMFÖRANDE

Översiktsplanens formella behandling.

Under remisstiden har enskilda och lokala intressegrupper, myndigheter och organisationer lämnat aktiva bidrag till översiktsplanen.

Planförfattaren har sammanfattat och kommenterat de synpunkter och förslag som inkommit under remissen i en särskild samrådsredogörelse.

Planförslaget (beskrivningar och kartor) och samrådsredogörelsen ställs ut under 2 månader. De som inte är nöjda med förslaget kan då lämna synpunkter till kommunen.

Efter utställningen sammanställs de nya synpunkterna och förslag redovisas med anledning av dem i ett utlåtande.

Om planförslaget ändras väsentligt efter utställningen, skall ny utställning ske.

Översiktsplanen antas av kommunfullmäktige och vinner efter två veckor laga kraft om överklaganden ej skett. Översiktsplanen blir inte bindande för myndigheter eller enskilda och klagomål kan därför endast ske i form av kommunalbesvär.

Efter antagandet gäller översiktsplanen som ett kommunalt program, vilket skall tjäna som vägledning i bl a beslut om detaljplanläggning, bygglov och andra tillståndsärenden. Det är först i dessa senare beslut som avvägningar sker mellan allmänna och enskilda intressen. Kommunfullmäktiges beslut om detaljplaner och byggnadslov kan följaktligen överklagas till Länsstyrelsen i form av förvaltningsbesvär.

Översiktsplanen skall hållas aktuell och måste därför revideras när större förändringar av kommunens utveckling eller kommunens planeringsmål motiverar detta. Revideringar kan ske som "fördjupade" översiktsplaner för delar av kommunen, t ex en tätort eller någon av de ortsområden som beskrivits i del 1.

Plankartan kan revideras i den del som berörs. När det behövs för att få överblick bör översiktsplanekartorna revideras och nytryckas. Be-

skivningarna ändras i de delar som behövs.

11 KÄLLHÄNVISNING

Här anges de källor och planutredningar som hänvisats till i översiktsplanen. Materialet finns tillgängligt på statsarkitektkontoret Krokoms.

- * Områdesplaner (numera kallad översiktsplaner)
- * Planprogram Östersund - Krokoms (juni 1981)
- * Jord- och skogsprogram (Lantbruksprogram)
- * Bostadsförsörjningsprogram
- * Fiskeplan för Krokoms kommun
- * Miljövårdsprogram
- * Energiplan
- * Kulturhistorisk utredning 24